

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

**Факультет менеджменту та маркетингу
Кафедра менеджменту**

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ д.е.н., проф. Дергачова В.В.

«03» червня 2019 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття ступеня бакалавра

з напрямку підготовки 6.030601 «Менеджмент»

**на тему «РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВА»**

Виконала:	студентка 4-го курсу, групи УІ-51 СЕМЕНЮК ІРИНА ПЕТРІВНА	_____ (підпис)
Керівник:	доцент кафедри менеджменту, канд. екон. наук, доцент МОХОНЬКО Г.А.	_____ (підпис)
Рецензент:	доцент кафедри промислового маркетингу, канд. екон. наук, доц. СТАДНІЧЕНКО В. В.	_____ (підпис)

*Засвідчую, що у цій дипломній роботі немає
запозичень з праць інших авторів без
відповідних посилань*

Студент _____
(підпис)

Київ – 2019 року

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Факультет менеджменту та маркетингу
Кафедра менеджменту
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Напрямок підготовки – 6.030601 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ д.е.н., проф. Дергачова В.В.

«24» жовтня 2018 р.

**ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ
Семенюк Ірині Петрівні**

1. Тема роботи: «Ресурсне забезпечення інноваційного розвитку підприємства»

керівник роботи:.. канд. екон. наук, доцент, МОХОНЬКО Ганна Анатоліївна
затверджені наказом по університету від 28.02.2019р. № 788-с

2. Термін подання студентом роботи: 03.06.2019 р.

3. Вихідні дані до роботи: наукова та навчально-методична література, законодавчі й нормативні акти України, що регламентують порядок інноваційної діяльності, інформація про історію створення та розвиток підприємства ТОВ «Віба», фінансова звітність (форма № 1 «Баланс», форма № 2 «Звіт про фінансові результати», за 2016-2018рр.; форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»); звіти про виробництво продукції на зовнішні ринки за 2016-2018 рр.; статут.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

а) теоретична частина:

- визначити економічний зміст та значення інноваційного розвитку як основи ефективної діяльності підприємства;
- виявити сутність та змістовну характеристику ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства.

б) дослідницько-аналітична частина:

- провести діагностику ресурсного забезпечення підприємств машинобудівної промисловості;
- проаналізувати внутрішні фактори забезпечення інноваційного розвитку підприємства;
- оцінити ресурсне забезпечення інноваційного розвитку підприємства.

в) рекомендаційна частина:

- розробити організаційно-економічні напрями ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства;
- економічно обґрунтувати доцільність реалізації запропонованих заходів.

5. Перелік графічного матеріалу:

- вступ;
- ресурсне забезпечення як інструмент інноваційного розвитку підприємства;
- аналіз машинобудівної галузі та, зокрема, ринку термопластавтоматів;
- загальна інформація ТОВ «Віба»;
- аналіз операційної діяльності ТОВ «Віба» за 2016-2018 рр.;
- оцінювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства за 2016-2018 рр.
- виявлення проблем, що стримують ресурсне забезпечення інноваційного розвитку ТОВ «Віба»;
- суть запропонованих заходів для покращення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку ТОВ «Віба»;
- кошторис витрат на впровадження запропонованих заходів;
- економічний ефект від впровадження запропонованих заходів.
- зміна показників ресурсного забезпечення інноваційного розвитку після впровадження запропонованих заходів.

6. Дата видачі завдання: «24» жовтня 2018 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

<i>№ з/п</i>	<i>Назва етапів виконання дипломної роботи</i>	<i>Строк виконання етапів роботи</i>	<i>Примітка</i>
1.	Збір необхідної інформації щодо теоретичних, та практичних засад ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства	25.10.2018 – 24.11.2019	
2.	Аналіз теоретичного та практичного матеріалу з обраної тематики, обробка та аналіз інформації щодо ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства	15.12.2019 – 18.01.2019	
3.	Розгляд теоретичних основ ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства	25.01.2019 – 22.02.2019	
4.	Надання організаційно-економічної характеристики підприємству та його ресурсному забезпеченню інноваційного розвитку	01.03.2019 – 07.03.2019	
5.	Оцінювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку ТОВ «ВІБА» та можливостей активізації інноваційного розвитку	11.03.2019 – 07.03.2019	
6.	Вибір, розробка та обґрунтування шляхів ресурсного забезпечення інноваційного розвитку інноваційного розвитку підприємства	01.04.2019 – 27.04.2019	
7.	Економічне обґрунтування рекомендованих заходів	29.04.2019 – 07.05.2019	
8.	Оформлення дипломної роботи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	18.05.2019 - 31.05.2019	

Студент _____

Семенюк І.П.

Керівник роботи _____

Мошонько Г.А.

РЕФЕРАТ

Дипломна робота на здобуття ступеня бакалавра на тему «Ресурсне забезпечення інноваційного розвитку підприємства» містить 89 сторінок, 36 таблиць, 12 рисунків, 6 формул та 2 додатка. Перелік посилань нараховує 45 найменувань.

Актуальність теми дослідження зумовлена низьким значенням інноваційного розвитку промислових підприємств під впливом недостатності ресурсів, низької інноваційної активності, обмеженості попиту на науково-технічні досягнення. Необхідність вирішення порушених питань потребує розроблення напрямів забезпечення механізму інноваційного розвитку підприємства.

Мета роботи полягає в аналізі ресурсного забезпечення як основи інноваційного розвитку підприємства та розробці пропозицій щодо підвищення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку .

У роботі були використані такі **методи дослідження** як системний підхід, методи економічного і статистичного аналізу, групування, графічне моделювання організаційних структур, експертної оцінки.

Наукова новизна дослідження полягає у визначенні особливостей та обґрунтовані системи показників ресурсного забезпечення інноваційного розвитку, у вдосконаленні їх значень за допомогою вжитої системи заходів покращення.

Результати дослідження дадуть змогу використати на практиці запропоновані напрями до підвищення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку. А саме, представлені у роботі проекти впровадження нового виду продукції - електричного термопластавтомату та ERP- системи у функціонування компанії. Керівництвом підприємства ТОВ «Віба» було визнано можливість практичного застосування в майбутньому пропозицій щодо підвищення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку (Акт впровадження №156 від 17.05.2019).

Ключові слова: *інновація, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, ресурсне забезпечення, оцінювання ресурсного забезпечення, економічна ефективність.*

ABSTRACT

The graduation work on obtaining the bachelor's degree on the topic "Resource Provision of Innovative Enterprise Development" contains 92 pages, 35 tables, 12 figures, 9 formulas and 2 appendices. The list of references has 45 titles.

The urgency of the topic of research is determined by the low importance of innovative development of industrial enterprises under the influence of insufficient resources, low investment activity, limited demand for scientific and technological achievements. The need to resolve the issues raised requires the development of directions for ensuring the mechanism of innovation development of the enterprise.

The purpose of the work is to analyze the resource provision as the basis for the innovative development of the enterprise and to develop proposals for improving the resource provision of innovation development.

In this work, the following **methods of research** were used as a systematic approach, methods of economic and statistical analysis, grouping, graphical modeling of organizational structures, expert evaluation.

The scientific novelty of the research consists in identifying features and substantiated systems of indicators of resource support of innovation development, in improving their values with the help of the system of improvement measures.

The results of the study will make it possible to use in practice the proposed directions for increasing the resource support of innovation development. Namely, the projects of introduction of a new type of products - an electric thermoplastic automaton and ERP-system in the functioning of the company - are presented in the work. The management of the enterprise VIABA Ltd. recognized the possibility of practical application in the future of proposals to increase the resource provision of innovation development (Act of Implementation №156 dated May 17, 2019).

Key words: *innovation, innovative activity, innovative development, resource support, resource support assessment, economic efficiency.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1. Інноваційний розвиток як основа ефективної діяльності підприємства.....	10
1.2. Сутнісно-змістова характеристика ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства.....	19
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДУМОВИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	32
2.1. Діагностика ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної промисловості.....	32
2.2. Аналіз внутрішніх факторів забезпечення інноваційного розвитку підприємства.....	44
2.3. Оцінювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства.....	53
Висновки до розділу 2.....	63
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ НАПРЯМІВ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	64
3.1. Організаційно-економічні напрями ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства.....	64
3.2. Економічне обґрунтування доцільності реалізації запропонованих заходів.....	72
Висновки до розділу 3.....	82
ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86
ДОДАТКИ.....	90

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлено підвищенням значущості ресурсного забезпечення інноваційного розвитку як вагомого чинника ефективної діяльності та реалізації господарсько-економічних процесів на машинобудівних підприємствах в умовах ринкових відносин.

В сучасних умовах все більшого значення починає набувати обґрунтування економічної ефективності ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств. Проблеми інноватики знаходять своє відображення в чисельних публікаціях вітчизняних дослідників. Серед вітчизняних науковців виділимо: С. Ілляшенко, О. Прокопенко, С. Юрін. Зарубіжні дослідники теж приділяли вагомому увагу ресурсному забезпеченню інноваційного розвитку, такі, як Й. Шумпетер, Г. Менш та інші.

Мета роботи полягає в аналізі ресурсного забезпечення як основи інноваційного розвитку підприємства та розробці пропозицій щодо підвищення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку .

Досягнення поставленої мети зумовлює вирішення наступних **завдань**:

- розглянути сутність та значення інноваційного розвитку підприємства;
- визначити роль інноваційного розвитку у діяльності підприємства;
- обґрунтувати теоретичні положення щодо ресурсного забезпечення інноваційного розвитку;
- розглянути методичні підходи до оцінки ресурсного забезпечення інноваційного розвитку;
- здійснити діагностику ресурсного забезпечення інноваційного розвитку галузі;
- здійснити діагностику ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства;
- оцінити ресурсне забезпечення інноваційного розвитку підприємства;
- розглянути проблеми розробки та реалізації ресурсного забезпечення інноваційного розвитку;

- запропонувати напрями покращення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства;
- оцінити ефективність реалізації запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є ресурсне забезпечення та шляхи інноваційного розвитку підприємства.

Предметом дослідження є розроблення напрямів покращення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку ТОВ «Віба».

У процесі виконання дипломної роботи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти застосовувалася сукупність загальних та специфічних наукових методів.

Методи дослідження: системний підхід, методи економічного і статистичного аналізу, групування, графічне моделювання організаційних структур, експертної оцінки.

Для отримання аналітичної інформації були використані дані статистичної звітності, внутрішньої, зокрема, бухгалтерської звітності підприємств. Теоретичною основою дослідження є роботи провідних зарубіжних та вітчизняних вчених, що присвячені питанням ресурсного забезпечення та інноваційному розвитку.

Результати проведеного дослідження дадуть змогу вітчизняним машинобудівним підприємствам використати на практиці систему ресурсного забезпечення інноваційним розвитком та підвищити його показники завдяки впровадженню запропонованих заходів.

Керівництвом підприємства ТОВ «Віба» було визнано можливість використання запропонованих рекомендацій щодо аналітичного оцінювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства.

Пропозиції під час організації інноваційної діяльності підприємства було прийнято до уваги та можуть бути використані в майбутньому (Акт впровадження № 156 від 17.05.19)

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Інноваційний розвиток як основа ефективної діяльності підприємства

У сучасних ринкових умовах одним з основних напрямків поліпшення фінансових показників суб'єктів господарювання та їх ефективного функціонування є інноваційний розвиток, що передбачає застосування принципово нових прогресивних технологій, а також перехід до випуску високотехнологічної продукції та розвиток удосконалених механізмів реалізації управлінських рішень.

Інноваційну діяльність необхідно постійно покращувати. Відповідно до об'єктивних вимог ринку вона повинна базуватися на чітко визначеній політиці, досконалій методиці запровадження нововведень та оцінюванні її результативності. Саме тому оновлення в ринковому середовищі є нормою, а не винятком із правил, а інновації для підприємства повинні стати не лише неперервним, а й ефективно керованим процесом.

Сучасні процеси глобалізації вимагають інтенсивного інноваційного розвитку, підвищення ефективності організації наукових досліджень і розробок, впровадження інновацій, стратегічного управління, зниження інноваційних ризиків.

Досліджуючи теоретичні основи інноваційного розвитку, необхідно найперше, приділити увагу терміну «інновація», адже саме інновації виступають головною складовою процесу інноваційного розвитку підприємства. Дослідження лінгвістичного походження терміну «інновація» дають змогу з'ясувати, що він має латинські корені та тлумачиться як «нововведення», «нове явище» [21, с. 123]. Інновації є головним інструментом забезпечення економічного зростання, конкурентоспроможності та фінансової стабільності будь-якого підприємства. У науковій літературі найчастіше виділяють три основні підходи до визначення

сутності інновацій, у яких це поняття трактується як результат, процес та зміни, що представлено у Таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Підходи щодо визначення сутності поняття «інновація»

Ключова ознака	Автор	Визначення
Інновація як зміни	Й. Шумпетер	Інновація – це зміни технології й управління, нові комбінації щодо техніки і технології.
	Л. Водачек, О. Водачкова	Інновація – цільова зміна у функціонуванні підприємства як системи, що може представляти кількісну та якісну зміну, яка стосується тієї чи іншої сфери діяльності підприємства.
	О. Дацій	Інновація – це здійснення змін у техніці, технології, організації, екології, економіці, а також у соціальній сфері.
Інновація як результат	П. Харів, О. Собко	Інновація – це результат інноваційної діяльності, відображений у вигляді наукових, технічних, організаційних чи соціально-економічних новинок.
	М. Денисенко, Я. Риженко	Інновація – це результат упровадження новацій з метою змін у об’єкті діяльності й одержання економічного, соціального або іншого виду ефекту.
	С. Ілляшенко, О. Прокопенко	Інновація – кінцевий результат діяльності, що спрямована на створення й використання нововведень, втілених у вигляді вдосконалених чи нових товарів (виробів чи послуг), технологій їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва та збуту товарів.
Інновація як процес	Д. Гвишиані	Інновація – комплексний процес, в якому відбувається створення, використання та поширення нового практичного засобу(нововведення) для нового ринку збуту продукції або для максимального задоволення існуючих потреб суспільства; водночас це процес поєднання змін із зазначеним нововведенням у тому соціальному середовищі, де відбувається життєвий цикл.
	В. Федоренко	Інновація – це процес, спрямований на створення, виробництво, розвиток та якісне удосконалення нових видів виробів, технологій, організаційних форм.
	А. Пересада	Інновація – це процес доведення наукової ідеї або технологічного винаходу до стадії практичного використання, що дає прибуток, а також пов’язані з цим процесом техніко-економічні та інші зміни в соціальному середовищі.

Складено автором на основі [26]

Попри різні підходи до трактування терміну «інновація», усі визначення об’єднує позиція, згідно з якою інновації пов’язані з якісними змінами, спрямованими на створення нового товару, технології, процесу. Заразом представленим поняттям не вистачає посилення на те, що нові якісні або вдосконалені продукти праці стають інноваціями лише за умови їх споживання,

практичного застосування, тобто вони мають місце тільки, якщо супроводжуються відповідним ефектом.

Розроблення, освоєння, підготовка, контроль та обґрунтування інновацій відбувається в процесі інноваційної діяльності, що потім формує інноваційний розвиток. У Законі України «Про інноваційну діяльність» вказано таке визначення поняття «інноваційна діяльність» – це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [22]. Схоже визначення подано в працях російського вченого Р. Фатхутдінова, який розглядає інноваційну діяльність як таку, що спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок для розширення та відновлення номенклатури і поліпшення якості продукції, (товарів, послуг), що випускається, удосконалення технології їхнього виготовлення з наступним упровадженням і ефективною реалізацією на внутрішньому та закордонному ринках (це стосується також інноваційно-інвестиційної діяльності) [16, с. 156].

У контексті цього дослідження доцільно розглянути й інші точки зору вітчизняних і зарубіжних науковців з приводу сутності поняття саме «інноваційна діяльність», їх представлено у Таблиці 1.2.

Такі різні підходи щодо визначення інноваційної діяльності обумовлені багатогранними аспектами цього економічного поняття, його складністю, різними сферами застосування.

Варто зауважити, що інноваційний розвиток досить складний процес. Його необхідно точно і строго планувати і проектувати. Для цього потрібно правильно розуміти, що таке "інноваційний розвиток".

Не зважаючи на наявність великої кількості наукових праць в області інноваційного менеджменту, поняття інноваційного розвитку так і не отримало визначеності в трактуванні. Багато дослідників, як зарубіжні, так і вітчизняні широко досліджують дане поняття. Питання, пов'язані з інноваційним розвитком підприємства, розглядалися в роботах таких зарубіжних вчених, як: Ф. Ніксон, Л. Водачек, О. Водачкова.

Таблиця 1.2.

Трактування поняття «інноваційна діяльність» різними авторами

Автор	Визначення
Г. Виногоров	Інноваційна діяльність - створення нових продуктів і знань, остаточним етапом якої виступає комерційна складова, виражена в реалізації новостворених технологій, продуктів, технічних засобів, методів організації та управління виробництвом, що приносить економічний прибуток і має екологічний, соціальний чи інший ефект.
Й. Шумпетер	Інноваційну діяльність - втілення в життя абсолютно нових взаємозв'язків виробничих функцій з метою отримання максимальної вигоди в частині задоволення потреб завдяки застосуванню нових науково-технічних знань.
В. Попов, І. Балабанов	Інноваційна діяльність – весь комплекс інноваційних процесів, який складається з етапу народження ідеї та етапів перетворення цієї ідеї в продукт.
П. Завлин	Інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на комерційний результат від застосування наукових досліджень, який виражається в розширенні номенклатури та суттєвому підвищенні якості вироблених продуктів (товарів або послуг), поліпшенні технологічних властивостей в розрізі процесу виробництва цих продуктів, а також на наступний етап впровадження і комерціалізації їх на ринках збуту.
Г. Менш	Інноваційна діяльність – процес, спрямований на розроблення та реалізацію результатів кінцевих наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий чи вдосконалений продукт, реалізований на ринку, у новий чи вдосконалений технологічний процес, використовуваний у практичній діяльності, а також пов'язані з цим додаткові наукові дослідження та розробки.
Н. Краснокутська	Інноваційна діяльність – діяльність колективу, спрямована на забезпечення доведення науково-технічних ідей, винаходів до результату, придатного до практичного застосування та реалізації їх на ринку з метою задоволення потреб суспільства в конкурентоспроможних товарах і послугах.
А. Пересада	Інноваційна діяльність - діяльність, пов'язана з перетворенням наукових досліджень і розробок, а також винаходів і відкриттів у новий продукт або новий технологічний процес, що впроваджуються у виробничий процес.
Й. Курнишева	Інноваційна діяльність - процес створення нового товару від формування його ідеї до освоєння виробництва, випуску, реалізації та отримання комерційного ефекту.

Складено автором на основі [8]

Істотний внесок у вирішення проблем управління інноваційними процесами на підприємстві внесли також вітчизняні вчені: А. Харін, І. Коленскій, А. Тріфілова, С. Буханова, Ю. Дорошенко, Ю. Максимов, С. Мітяков, О. Мітякова, Т. Федосєєва, В. Халимендик, Н. Кузьмініх, Н. Заглуміна.

Розглянемо різні підходи дослідників до визначення дефініцій інноваційного розвитку підприємств (Табл. 1.3).

Таблиця 1.3.

Підходи дослідників до визначення інноваційного розвитку підприємств

Дослідник	Підходи до визначення рівня інноваційного розвитку підприємств
А. Кібіткін, М. Чечуріна	Розгортання інноваційного процесу впровадження нововведень (частіше за все технічного, технологічного характеру).
Х. Гумба	Не тільки основний інноваційний процес, але і розвиток системи факторів та умов, необхідних для його здійснення, тобто інноваційного потенціалу.
С. Ілляшенко	Процес господарювання, що спирається на безупинні пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємств у мінливих умовах зовнішнього середовища у рамках обраної місії та прийнятої мотивації діяльності і пов'язаний з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту.
М. Касс	Складний та довготривалий процес інноваційних перетворень на підприємстві, що включає набір цілей, заходів, які плануються, систему мотивації та способи фінансування.
С. Поляков, І. Степнов, І. Федулова, Ю. Погорелов	Такий розвиток підприємства, де джерелом розвитку є інновації.
І. Підкамінний, В. Ціпуринда	Шлях, який базується на поглибленні поєднання цілей підприємства, його підсистем, цілей кожної особистості, яка працює в колективі, вдосконаленні її діяльності, вдосконаленні бізнес-процесів для досягнення загальних стратегічних цілей.
Н. Заглуміна	Сукупність відносин, що виникають у ході цілеспрямованого підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності організації на основі інновацій.
О. Адаменко	Діяльність підприємства, що спирається на постійний пошук нових методів та засобів задоволення споживацьких потреб та підвищення ефективності господарювання.
О. Мороз	Процес пошуку та створення нової продукції та процесів на основі використання сукупності всіх наявних засобів та можливостей підприємства, що веде до якісних змін (підвищення конкурентоспроможності, збільшення стійкості в мінливих зовнішніх умовах, формування нових ринків збуту тощо).

Складено автором на основі [29]

Таким чином, узагальнивши, можна ствердити, що інноваційний розвиток – це вдосконалення системи (об'єкта) на основі будь-яких інновацій.

З ціллю ефективного функціонування та розвитку вітчизняним підприємствам варто активізувати свою інноваційну діяльність. Активізація такого розвитку передбачає інтеграцію в сучасні умови ефективної інноваційної діяльності ринку та підтримання високого рівня конкурентоспроможності на внутрішніх і зовнішніх ринках шляхом постійного впровадження технічних і технологічних новинок, що дають змогу в майбутньому забезпечити формування

інноваційної стратегії розвитку підприємств. Фактори впливу інноваційного розвитку розглянемо в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4.

Фактори, що впливають на інноваційний розвиток промислових підприємств України

Фактори впливу на інноваційний розвиток	Проблеми, що перешкоджають інноваційному розвитку
Макроекономічні	
Органи державної влади	- відсутність системного управління інноваційною діяльністю саме державою; - недостатнє стимулювання від органів регіональної влади інноваційної діяльності підприємств
Законодавчі	- відсутність в Україні цілісної нормативно-правової бази, що регулювала б ведення й розвиток інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах
Мікроекономічні	
Споживачі	- незначне надання інформації споживачам про товари чи послуги інноваційної діяльності; - наявність невизначеного попиту на інноваційні продукти
Ресурси	- присутність застарілого та фізично зношеного обладнання та устаткування; - коефіцієнт оновлення обладнання не перевищує 1-1,5 % за рік
Працівники	- наявність тенденції до зменшення науковців та інженерів, які займаються інноваціями; - погіршення вікової структури дослідників з кожним роком; - зростання еміграції фахівців у сфері інновацій

Складено автором на основі [5]

Основними способами та методами розвитку інноваційної діяльності на підприємстві повинні бути [17, с. 59] :

- удосконалення системи фінансування товарно-інноваційних та інвестиційних проектів шляхом оптимізації показників кредитної лінії;
- поліпшення інформаційної та маркетингової роботи за рахунок створення інформаційно-аналітичного відділу у складі служби маркетингу з чітко визначеною структурою та функціями спеціалістів;
- упровадження орієнтованої на товари організаційної структури управління на підприємстві, продукція якого характерна незначним рівнем наукоємності та нешироким номенклатурним діапазоном;
- удосконалення системи стимулювання інноваційної праці шляхом упровадження мотиваційних заходів, що передбачають оптимізацію структури

колективного та персонального стимулювання;

- посилення інноваційної спрямованості стратегії бізнесової поведінки підприємства та його адаптації до мережевої інформаційної системи за рахунок уведення в бізнес-план підприємства розділів, що конкретизували б інформаційну систему підприємства та систему мотиваційних чинників інноваційної діяльності.

При всій важливості інноваційних процесів, визначальним фактором їх реалізації, тобто досягнення інноваційного розвитку, є інвестування. Інноваційний розвиток пов'язаний з прискореним економічним зростанням, підвищенням ефективності функціонування системи, розширенням відтворення і поліпшенням якості життя населення. Процес інноваційного розвитку можна розглядати як послідовне здійснення наукової, інноваційної, виробничої діяльності та маркетингу; тимчасові етапи життєвого циклу нововведення від виникнення ідеї до її розробки і поширення; як процес фінансування та інвестування розробки і поширення нового виду продукту або послуги.

В рамках концепції інноваційного розвитку необхідно відстежувати параметри, що характеризують стан інноваційної діяльності промислового підприємства і його відповідність зовнішньому середовищі. В основу побудови концепції покладені наступні принципи [14, с. 159]:

- цілеспрямованість, яка полягає в тому, що характеристика будь-яких змін в інноваційній діяльності повинна оцінюватися з позицій пріоритетності кінцевої мети цієї діяльності, яка полягає у виявленні ресурсів сталого розвитку підприємства;
- комплексність, яка полягає в охопленні всіх ресурсів, витрат і результатів інноваційної діяльності для забезпечення стійкого розвитку підприємства;
- динамізм, тобто облік швидких змін, що відбуваються у розвитку підприємства і стані його інноваційних процесів;
- економічність, що полягає у вимозі отримання реального комерційного і бюджетного ефекту від використання аналітичних оцінок інноваційної діяльності;

-інноваційність, яка полягає у використанні процесів створення, придбання, освоєння і впровадження результатів інноваційної діяльності для забезпечення сталого розвитку підприємства.

Інноваційний розвиток характеризується високим рівнем ризику. Для зниження ризику інноваційного розвитку доцільно провести ретельну оцінку всіх показників стратегії інноваційних проектів. Інноваційний проект, ефективний для одного підприємства галузі, може виявитися неефективним для іншого в силу об'єктивних і суб'єктивних причин, таких, як територіальне розташування підприємства, рівень компетенції персоналу за основними напрямками інноваційного проекту, стан основних фондів і т. п..

Оскільки на кожному конкретному підприємстві галузі існують свої фактори, що впливають на ефективність інноваційних проектів, то універсальної системи оцінки проектів немає, але ряд факторів має відношення до більшості промислових підприємств. На основі цих факторів виділяють певні критерії для оцінки інноваційних проектів.

Ефективність інновацій безпосередньо визначається їх конкретною здатністю зберігати відповідну кількість праці, часу, ресурсів і грошей в розрахунку на одиницю всіх необхідних і передбачуваних корисних ефектів створюваних продуктів, технічних систем, структур. Порівняно недавно стали з'являтися дослідження, в яких ефекти НДДКР базуються на концептуальному підході, згідно з яким виділяють три їх види: соціально-політичний, науково-технічний і економічний [1, с. 145]. В сучасних умовах основними критеріями оцінки ефективності інновацій є економічні, при яких будь-яка новаторська ідея розцінюється як інвестиційний проект. Для оцінки загальної економічної ефективності інновацій може використовуватися система наступних показників: інтегральний ефект; індекс рентабельності; норма рентабельності; період окупності [23, с. 72].

Роль інноваційного розвитку для підприємництва постійно зростає, оскільки практика бізнесу буквально примушує кожну компанію урізноманітнити і раціоналізувати своє виробництво. Впровадження інновацій все більше

розглядається як єдиний спосіб підвищення конкурентоспроможності вироблених товарів, підтримки високих темпів розвитку і рівня прибутковості підприємств.

В умовах ринкової економіки інновації сприяють інтенсивному розвитку підприємств, забезпечують прискорення впровадження у виробництво останніх досягнень науки і техніки, повніше задовольняють потреби споживачів у різноманітній високоякісній продукції та послугах, мають великий вплив на ефективність виробництва, вони забезпечують фінансову стабільність підприємств, сприяють високим темпам розвитку і рівня прибутковості, прогресивні технології та організаційні рішення значною мірою визначають успіх підприємницької діяльності.

Інноваційний розвиток нині перетворився на один із найважливіших чинників ефективного функціонування та діяльності господарських систем в умовах ринкової економіки. Інноваційну діяльність необхідно постійно вдосконалювати відповідно до об'єктивних вимог ринку, вона стає реальністю, коли базована на чітко окресленій політиці, досконалій методиці запровадження нововведень та оцінювання їх результативності. Важливим напрямом удосконалення інноваційної діяльності на підприємстві - це розроблення ефективних інноваційних стратегій, які сприятимуть успішному функціонуванню та розвитку вітчизняних підприємств, що є перспективним напрямом для подальших наукових досліджень [31, с. 19].

Саме інновації обумовлюють орієнтацію компанії на перспективний розвиток, а, отже, інноваційна і стратегічна діяльності підприємства із зростанням ринку повинні об'єднатися.

За умови успішного інноваційного розвитку в процесі функціонування підприємства з'являються нові ідеї, удосконалені продукти, технологічні процеси, виникають більш удосконалені форми організації і управління підприємствами та різними сферами економіки і її структурними елементами.

Однак слід враховувати, що способи і масштаби вирішення конкретних завдань інноваційного розвитку визначаються ресурсними можливостями самої організації.

1.2 Сутнісно-змістовна характеристика ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства

Аналіз наукових джерел демонструє наявність низки термінів, які можна застосувати для обґрунтування здатності підприємства до інноваційного зростання, наприклад такі, як «потенціал інноваційного розвитку», «ресурсне забезпечення інноваційного розвитку», «науково-технічний потенціал організації», «потенціал інновацій», «інноваційний потенціал», «інфраструктурне забезпечення інновацій», «інформаційне забезпечення інноваційного розвитку» і «креативний потенціал» [38].

Варто відмітити, що інноваційний потенціал часто ототожнюють з сукупністю ресурсів підприємства, що можуть бути спроможні використаними з метою його інноваційного розвитку. Такої думки дотримується С. Юрін, який протиставляє інноваційному потенціалу як вже накопиченим (внутрішнім) ресурсам іншу категорію – «ресурсне забезпечення інноваційного розвитку», під яким розуміється сукупна вимога в ресурсах незалежно від наявності їх у підприємства. Науковець зосереджує увагу на перевагах використання терміну «забезпечення», оскільки в процесі інноваційного розвитку підприємству варто орієнтуватись на визначені, поставлені та обґрунтовані інноваційні цілі і створювати для їх досягнення систему потрібних ресурсів, а не обмежуватись накопиченим потенціалом [36, с. 30].

За результатами аналізу сучасних наукових досліджень сформовано такі підходи до розуміння ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства:

1. *Фінансовий.* Прибічники даного підходу ототожнюють ресурсне забезпечення з фінансовим. Так, зокрема, російський вчений В. В. Платонов ресурсне забезпечення інноваційних проектів інтерпретує як використання тієї або іншої форми фінансування: банківських кредитів, бюджетного, венчурного, внутрішніх фінансових ресурсів корпорацій та інші [15, с.72]. Приймається, що інвестиційні механізми інвестування як складова частка включають перетворення

фінансових ресурсів у реальні ресурси. Наукові пошуки в межах даного підходу спрямовані головним чином на вирізнення своєрідних форм фінансування інновацій, формування умов їх найкращого застосування, оцінювання ефективності інвестування в інновації та розгляд ризиків венчурних інвесторів.

2. *Підприємницький*. Ресурсне забезпечення досліджується у нерозривній єдності з організаційними формами впровадження інновацій, яких вирізняють дві: внутрішнє (внутрішньо-фірмове) підприємництво і зовнішнє підприємництво (зовнішній венчур, спін-оф) [31, с. 19]. Підприємницький підхід фіксує увагу на організаційних засобах, що забезпечують генерування інноваційних задумів, їх продуктивний скринінг та прискорену реалізацію. В контексті підприємницької думки ресурсного забезпечення інноваційного розвитку джерела, види та обсяги ресурсів, що використовуються, є похідними від організаційної форми впровадження інновацій. При цьому вкрай значною є функція лідера-підприємця: його талант, вміння об'єднати інноваторів-однодумців в єдину команду.

В роботах Дж.Тіммонса та С.Спінеллі досліджуються сучасні інноваційні стартапи і зауважується першочерговість формування такого ресурсу, як підприємницька команда, і відносно менша важливість фінансового забезпечення [20, с. 369].

3. *Інформаційний*. Ресурсне забезпечення розвитку сучасних підприємств взагалі та їх індивідуального інноваційного розвитку є досить складним і включає визначення потреби в різних видах ресурсів, планування їх надходження на підприємство, облік складських запасів, гнучке корегування ресурсних потреб з огляду на зміну ринкової кон'юнктури та контрактних обсягів замовлень, моніторинг ринкової пропозиції ресурсів та цін на них тощо. Для цього розробляються сучасні інформаційні системи автоматизації процесів ресурсного забезпечення підприємства – системи ERP, що функціонально доповнюються CRM і PLM програмними пакетами (сфера застосування CRM-систем окреслюється рамками зовнішніх взаємин і фронту-офісу підприємства, і PLM — інтелектуальною власністю). На даний момент питання щодо видів, форм, ієрархій і класифікацій ресурсів посилено дискутуються саме в рамках інформаційного

підходу для більш точного визначення об'єктів менеджменту та обліку і подальшого покращення управління підприємством на основі автоматизованих (комп'ютеризованих) інформаційних систем [44].

4. *Знаннєвий.* Здатність до інноваційного розвитку зумовлюється найважливішим ресурсом – знаннями, які, в свою чергу, можуть бути як неформалізованими, так і формалізованими у результатах фундаментальних і прикладних досліджень, а також мати певну матеріальну форму та ринкову вартість у вигляді патентів та ліцензій. Прихильники цього наукового підходу спостерігають у знаннях своєрідний метаресурс інноваційної діяльності, базисну умову, що надає розвитку підприємства характеристики інноваційності. Важливою, щодо ресурсного забезпечення, особливістю є те, що інноваційна діяльність підприємства сама генерує знаннєві ресурси, які є необхідною складовою процесу її відтворення. Відзначення саме ендогенних ресурсів розвитку підприємства розглядаються у роботах послідовників ресурсного підходу в теорії стратегічного управління [35, с. 58].

Погляди на ресурсне забезпечення інноваційного розвитку як на процес, що охоплює певні етапи і передбачає реалізацію управлінських функцій на рівні прикладних процедур, в працях різних дослідників є змістовно подібними. Як правило, виділяються етапи оцінювання ресурсних потреб, визначення джерел надходження необхідних ресурсів і подальшого контролю за процесом їх використання. Так М. Французова трактує ресурсне забезпечення інноваційного розвитку організації як комплексний процес мобілізації, накопичення, розподілу ресурсів, а також здійснення планування, контролю, моніторингу і інших процедур, спрямованих на ефективне і раціональне використання ресурсів і зниження ризиків в діяльності організації [16, с. 126]. Д. Шевчук виділяє такі процеси ресурсного забезпечення інноваційного розвитку: визначення ресурсних потреб, мобілізація ресурсів (включає оцінку і закріплення джерел надходження капіталу), складання і виконання бюджету, який може стосуватися не лише грошових коштів, але і запасів, основних фондів, продажу продукції тощо [16, с. 127].

Напрямки ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства

визначаються можливостями, які в неї є, а також інтелектуальними та інформаційними ресурсами, які розробляються фахівцями підприємства або купуються за ліцензією, і допомагають залученню інвестицій в розвиток підприємства.

Виходячи із зазначених вище підходів доступно сформулювати ресурсне забезпечення як сукупність внутрішніх і зовнішніх ресурсів і умов, що потрібні для становлення та постійного функціонування інноваційної сфери і складових її елементів. Варто підкреслити, що ресурсне забезпечення - це сукупне поняття, яке включає в себе збірність елементів життєдіяльності інноваційних систем, без якої неможливо їх функціонування.

Важливим при розгляді питання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку є дослідження структури ресурсного забезпечення підприємства. За визначенням А.Чорної це сукупність видів ресурсів, що є специфічними способами їх взаємозв'язку і взаємодії, направленими на досягнення поставлених цілей підприємства [36, с. 32].

Під ресурсом слід розуміти засіб, що надає можливість за допомогою певних перетворень отримати бажаний результат.

Ресурси підприємства характеризуються наступними визначеннями [4, с. 56]:

- запаси чого-небудь, які можна використати в разі потреби;
- засіб, можливість, якими можна скористатися в разі необхідності;
- грошові цінності, джерело фінансових доходів.

Під інноваційними ресурсами підприємства розуміють детермінанти, що визначають здатність системи до інноваційної діяльності та стають її джерелами (кадрові, науково-технічні, виробничо-технологічні, фінансово-економічні).

Інноваційний потенціал підприємства являє собою сукупність інноваційних ресурсів, які перебувають у взаємозв'язку чинників (процедур), що створюють необхідні умови для оптимального використання цих ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому [27, с. 189].

Існують різні підходи до тлумачення цього поняття. Одні автори роблять

наголос на наявності ресурсів, інші – на можливості їх використання. Але більшість керується так званім ресурсним підходом, тобто уявляє інноваційний потенціал як сукупність ресурсів, виділяючи найчастіше такі елементи, як фінансові, кадрові, інформаційно-методологічні, матеріально-технічні.

Фінансові ресурси забезпечують надходження коштів для виконання інноваційних процесів, створюють стимули і умови для розробки інновацій, впливають на вибір тематики інноваційних проектів відповідно до потреб функціонування і розвитку самої інноваційної сфери. Матеріально-технічні ресурси є речовинною основою інноваційного потенціалу, визначають його технологічну базу, впливають на масштаби й темпи інноваційної діяльності. Кадрова складова інноваційного потенціалу може характеризуватися такими показниками, як загальна чисельність працівників, зайнятих у впровадженні інновацій, структурний розподіл чисельності персоналу за видами діяльності, за кваліфікаційними групами.

Існує багато класифікацій видів ресурсів з точки зору різних джерел. Узагальнивши їх, доступно представити у вигляді таблиці 1.5.

Структура ресурсного забезпечення для кожної організації є індивідуальною, виходячи зі специфіки галузі, в якій вона функціонує, рівня економічного розвитку, стану потенціалу розвитку, вибраної стратегії подальшого розвитку.

Ресурсне забезпечення розвитку організацій є однією з найважливіших системних функцій. Дослідження його закономірностей потрібно для раціонального, ефективного і своєчасного розподілу і перерозподілу, використання і поповнення ресурсів, необхідних для здійснення соціально-економічної діяльності. Саме ця функція є основою виконання підприємствами ряду інших інституціональних функцій.

Інноваційні процеси вирішують проблему підвищення ресурсної віддачі, перетворення наукових, фундаментальних відкриттів в практичні рішення, зумовлюють конкурентні переваги продукції, що виробляється, товарів, що реалізуються.

Таблиця 1.5.

**Узагальнена класифікація видів ресурсів для забезпечення
інноваційного розвитку**

Назва ресурсу	Характеристика
Матеріальні ресурси	Включають основні фонди і обігові активи підприємства.
Технологічні ресурси	Використовувані технології та особливості організації виробничого процесу, динамічність технологічних змін, інновацій, наявність конкурентоспроможних ідей та наукових розробок.
Трудові ресурси	Люди, що здатні до праці, становлять основний елемент продуктивних сил суспільства, оскільки саме вони сполучають засоби і предмети праці і в результаті трудових зусиль створюється готова продукція.
Фінансові ресурси	Грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємства.
Інвестиційні ресурси	Сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів, які використовуються інвестором у процесі їх вкладання в об'єкти інвестування з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.
Нематеріальні ресурси	Частина потенціалу підприємства, яка дає економічну вигоду протягом тривалого періоду та має нематеріальну основу отримання доходів, до яких належать об'єкти промислової та інтелектуальної власності, а також інші ресурси нематеріального походження.
Просторові ресурси	Виробничі приміщення й території підприємства, наявність і стан комунікацій, можливість їх розширення, місцезнаходження і розташування підприємства, відстань від постачальників та споживачів, наближеність до транспортних шляхів.
Інформаційні ресурси	Інформація, доступ до неї, можливість розширення інформації і підвищення її ймовірності та інше.
Час	Специфічний і, на відміну від інших, є не відновлюваним ресурсом, який не можна купити, відновити, повернути. Від використання часу як ресурсу залежить ефективність використання потенціалу.
Природні ресурси	Компоненти природи, які використовуються або можуть бути використані як предмети споживання і як засоби праці.
Правові ресурси	Законодавчі акти, прийняті державними органами влади, розроблені нормативно-правові і науково-методичні документи (положення, правила, норми, інструкції, рекомендації, характеристики тощо).
Ресурси організаційної структури управління	Характер та гнучкість керівної системи, способи підпорядкування, обсяги повноважень та відповідальності, швидкість проходження керівних впливів.

Складено автором на основі [36]

Дефіцит ресурсів підприємства може уповільнювати процес розвитку підприємства, приводячи до перенесення термінів здійснення інноваційних розробок.

Управління процесом формування інвестиційних ресурсів включає стандартні функції управління і здійснюється відповідно до інвестиційної стратегії

організації, яка є складовою частиною стратегії ресурсного забезпечення, і створює умови для реалізації наступних основних цілей [2, с. 43]:

- оцінити потребу організації в оборотному капіталі, трудових ресурсах в прогнозованому періоді, виходячи з внутрішніх та зовнішніх умов її діяльності та соціальної місії;
- збалансувати потреби з наявними у організації власними джерелами їх забезпечення;
- обґрунтувати оптимальну структуру джерел формування інвестиційних ресурсів організації, виходячи з ціни власного і позикового капіталу;
- акумулювати ресурси на інвестиційні цілі для забезпечення розширеного відтворення;
- забезпечити формування та оптимізацію матеріальної і вартісної структури основного та оборотного капіталу;
- здійснювати активний вплив на підвищення ефективності використання інвестиційних коштів;
- забезпечувати фінансову стійкість організації в довгостроковій перспективі і реалізацію її соціальної місії.

Оцінювання стану ресурсного забезпечення підприємств та фінансових результатів їх діяльності є передумовою виявлення позитивного або негативного впливу структури ресурсного забезпечення на результати діяльності підприємств та виявлення необхідності зміни його структури при зміні зовнішніх умов функціонування підприємств. Таким чином, необхідно запропонувати набір показників для оцінювання ресурсного забезпечення інноваційної діяльності підприємств.

Звернемо увагу на методику оцінки ресурсного забезпечення О. Шаманської, яка пропонує згрупувати види ресурсів наступим чином [41]:

- матеріально-технічні ресурси, оцінювання яких включає аналіз потенційних можливостей предметів і засобів праці, технічних та технологічних ресурсів підприємства;
- фінансові ресурси, оцінювання яких полягає в аналізі фінансових

- показників, показників прибутковості, ліквідності та платоспроможності;
- трудові ресурси, оцінка яких включає аналіз показників плинності кадрів, рівня продуктивності праці трудових ресурсів;
 - інформаційні ресурси, оцінювання яких включає аналіз технічного забезпечення інформаційними системами та аналіз кадрового забезпечення та рівня їх кваліфікації у галузі інформаційних систем.

На основі даних методики оцінки сформуємо таблицю показників, їх формули та значення для оцінки ресурсного забезпечення (Табл. 1.6).

Таблиця 1.6.

Система оцінювання ефективності управління ресурсним забезпеченням підприємства

Показник та формула розрахунку	Характеристика показника	Нормативне значення
1	2	3
Показники оцінювання рівня забезпечення матеріально-технічними ресурсами		
Матеріаловіддача = обсяг реалізованої продукції / розмір матеріальних витрат	Характеризує, скільки продукції виготовлено на 1 грн матеріальних ресурсів.	Зростання
Матеріаломісткість = розмір матеріальних витрат / обсяг реалізованої продукції	Показує скільки матеріальних витрат припадає на кожну гривню виготовленої продукції	Зниження
Фондовіддача = обсяг виготовленої продукції / середньорічна вартість основних засобів	Показує, скільки виробляється готової продукції на одиницю основних виробничих фондів	Зростання
Питома вага матеріальних витрат в операційних витратах = сума матеріальних витрат / сума операційних витрат	Дозволяє зробити висновок, що виробництво є чи не є матеріаломістким	Зменшення
Коефіцієнт придатності основних засобів = залишкова вартість основних засобів / первісна вартість основних засобів	Виявляє, яку частку складає їх залишкова вартість від первісної вартості	Зростання
Показники оцінювання рівня забезпечення фінансовими ресурсами		
Коефіцієнт автономії = власний капітал / валюта балансу	Говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів.	> 0,5
Коефіцієнт оборотності активів = чиста виручка від реалізації продукції / середня вартість активів	Говорить про те, скільки товарів і послуг продано за досліджуваний період на кожну гривню використаних активів.	< 0,5-0,6

Продовження таблиці 1.6.

1	2	3
Рентабельність активів = чистий прибуток (прибуток від звичайної діяльності до оподаткування) / середньорічна вартість активів	Значення можна інтерпретувати в такий спосіб: було отримано Х копійок чистого прибутку на кожен гривню використаних активів.	$\geq 0,2$
Рентабельність власного капіталу = чистий прибуток (прибуток від звичайної діяльності до оподаткування) / величина власного капіталу	Вказує, наскільки ефективно використовується власний капітал, тобто скільки прибутку було згенеровано на кожен гривню залучених власних коштів.	$> 0,14$
Коефіцієнт поточної ліквідності = поточні активи / поточні зобов'язання	Це індикатор здатності компанії відповідати за поточними зобов'язаннями за допомогою оборотних активів.	$\geq 1,0$
Коефіцієнт швидкої ліквідності = (кошти + дебіторська заборгованість) / поточні зобов'язання	Вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів.	$> 0,5-1,0$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності = кошти / поточні зобов'язання	Демонструє частку поточних зобов'язань компанії, яка може бути погашена негайно	$> 0,2-0,35$
Показники оцінювання рівня забезпечення трудовими ресурсами		
Продуктивність праці (в вартісному виразі) = обсяг виготовленої продукції / середньоспискова чисельність працівників	Характеризує ефективність використання робочої сили	Зростання
Фондоозброєність = вартість основних фондів / середньоспискова чисельність працівників	Вартість основних виробничих фондів, що припадає на одного працівника	Зростання
Коефіцієнт плинності кадрів = (кількість працівників, які вибули / кількості осіб в компанії) * 100 %	Характеризує рух персоналу	$< 3-5$
Показники оцінювання рівня забезпечення інформаційними ресурсами		
Частка витрат на відділ автоматизованих систем управління (ВАСУ) в собівартості продукції = витрати на ВАСУ / собівартість виготовленої продукції	Характеризує рівень фінансування сфери обробки інформації	Зростання
Коефіцієнт завантаженості програмного забезпечення = середньоспискова чисельність працівників / кількість одиниць встановленого програмного забезпечення.	Характеризує забезпеченість користувача програмними продуктами, використовується з показниками, що характеризують забезпеченість ПК	Зростання
Капіталомісткість програмного забезпечення одного ПК = витрати на програмне забезпечення / кількість одиниць програмного забезпечення	Характеризує відносні витрати на програмне забезпечення, яке придбане у сторонніх організацій	Зменшення

Складено автором на основі [41]

З метою здійснення аналізу розвитку підприємств важливо проаналізувати діяльність підприємств протягом декількох років, розглянути показники в динаміці, що дозволить більш повно показати економічні процеси та зробити відповідні обґрунтовані висновки щодо його розвитку.

Ґрунтуючись на представлених показниках потрібно провести комплексне оцінювання інноваційного забезпечення підприємства. Одним із найбільш використовуваних підходів у науковій літературі до вирішення такого завдання є використання інтегрального або узагальненого показника.

Однією з умов при побудові загального інтегрального показника, так і при агрегації часткових групових результатів є те, що збільшення значення інтегрального показника повинно відповідати зростанню якості часткового показника. Крім того, для полегшення інтерпретації кінцевого результату вихідні дані доцільно нормалізувати, звівши їх значення до проміжку $[0; 1]$. При відповідному алгоритмі побудови інтегрального показника кінцевий результат також буде містити значення з цього проміжку. За таких умов значення 1 буде відповідати найкращій якості, а значення 0 – найгіршій. Для перетворення значень, використовується формула часткових коефіцієнтів.

Часткові коефіцієнти розраховуються за формулами:

$$K_i = \frac{Z_{ij}}{Z_e} \quad (1.1),$$

де K_i – частковий коефіцієнт по відповідному показнику;

Z_{ij} – значення певного показника;

Z_e – еталонне значення показника (найвище або нормативне).

Для визначення комплексного часткового показника по кожній групі за рік використовують середнє арифметичне:

$$I_{\text{коєф}} = \frac{k_1 + k_2 + \dots + k_n}{n} \quad (1.2),$$

де $I_{\text{коєф}}$ – комплексний частковий коефіцієнт по обраній групі;

k_1, k_2, \dots, k_n – часткові коефіцієнти;

n – кількість часткових коефіцієнтів.

Так, загальний інтегральний показник ресурсного забезпечення підприємства розраховується за формулою:

$$IP_{pz} = \sum_{i=1}^n w_i \cdot I_i, \quad (1.3),$$

де IP_{pz} – інтегральний показник ресурсного забезпечення підприємства;

w_i – ваговий коефіцієнт показника;

I_i – комплексний частковий коефіцієнт по обраній групі;

i – кількість показників.

Для виявлення значимості кожного параметру доцільно скористатись методом експертних оцінок. Особливістю даного методу є відсутність строгих математичних доказів оптимальності рішень. Загальною спрямованістю цього методу є використання людини як "вимірювального" приладу для одержання кількісних оцінок процесів і суджень, що через неповноту і невірогідність наявної інформації не піддаються безпосередньому виміру.

Експерти визначають коефіцієнти вагомості параметрів, які оцінюються в балах або частках одиниці за окремими параметрами. Для оцінки використовується 5-бальна або 10-бальна шкала. Найбільш важливому та впливовому показнику привласнюється найвищий бал, а найменш значимому – найнижчий. Значення коефіцієнтів вагомості визначають за такою формулою:

$$w_i = A_i / \sum_{i=1}^n A_i \quad (1.4),$$

де w_i – коефіцієнт вагомості;

A_i – присвоєний бал показника.

Отримані результати використовуються для врахування при подальшому розрахунку загального інтегрального показника.

Застосування інтегрального підходу надає можливість забезпечити системне уявлення про стан, характеристики та ефективність використання ресурсного потенціалу інноваційної діяльності підприємства.

Підприємство самостійно формує свій власний інноваційно-ресурсний потенціал, що дозволяє йому закріпити специфічні його особливості і визначити перспективи розвитку на майбутнє. Для того, щоб забезпечити стабільність діяльності підприємств потрібно здійснювати оцінку ефективності управління ресурсного забезпечення.

Врахування такої оцінки дозволить ефективно впливати на поточний стан та тенденції розвитку підприємства, встановлювати розміри та напрями змін, виявляти більш вагомі фактори такого зростання, складати прогнози й плани подальшого вдосконалення процесів відтворення, використання та управління ресурсним потенціалом. Тому, основною характеристикою ресурсного забезпечення в процесі такого оцінювання повинна бути його цінність для досягнення зазначених цілей, що може бути визначена за допомогою показників та методів.

Оцінювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку є невід'ємною складовою управління підприємством, адже формує основу для обґрунтування та реалізації господарських рішень.

Висновки до розділу 1

Проаналізувавши наукові праці дослідників, можна зробити висновок, що сучасні умови розвитку господарських суб'єктів, в значній мірі визначаються станом, рівнем і масштабом використання потенціалу їх інноваційного розвитку, що забезпечує необхідний рівень конкурентоспроможності та підтримання активності в умовах безперервно мінливого зовнішнього середовища. В якості найважливіших елементів продуктивних сил інноваційної економіки повинні виступати нестандартні теоретичні знання, втілені в високоприбуткових, інтелектуальних технологіях, що забезпечують корпоративним учасникам ринку лідерство шляхом створення і реалізації інтелектуальномістких товарів і їх реалізації на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Саме тому інноваційний розвиток є важливою складовою напрямку діяльності підприємства, а для здійснення цієї діяльності варто приділити увагу забезпеченню ресурсами, що за думками науковців є сукупністю внутрішніх і зовнішніх ресурсів і умов, що потрібні для становлення та постійного функціонування інноваційної сфери і складових її елементів. Виявлення проблем ресурсного забезпечення в інноваційному розвитку підприємства пріоритетне завдання, яке потрібно вирішувати.

Важливу роль у ефективному інноваційному розвитку відіграє оцінювання її ресурсного забезпечення як необхідності для прийняття подальших рішень та впроваджень можливих заходів. Запропонований аналіз оцінки ресурсного забезпечення О. Шаманської за основними критеріями підприємства дає змогу впливати на поточний стан та тенденції розвитку підприємства, встановлювати розміри та напрями змін, виявляти більш вагомі фактори такого зростання, складати прогнози й плани подальшого вдосконалення процесів відтворення, використання та управління ресурсним забезпеченням. Тому, основною характеристикою ресурсного забезпечення в процесі такого оцінювання повинна бути його цінність для досягнення зазначених цілей, що може бути визначена за допомогою показників та методів.

РОЗДІЛ 2

ПЕРЕДУМОВИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Діагностика ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної промисловості

Машинобудування – провідна галузь промисловості України, ступінь його розвитку суттєво впливає на економічний, промисловий і науковий рівень країни. Державне регулювання організаційно-ресурсного забезпечення машинобудування, злагодженість дій усіх підсистем ринкової економіки, які забезпечують конкурентне середовище і повноцінний перебіг інвестиційних процесів, є необхідними для його успішного функціонування. Існуючий стан організаційно-ресурсного забезпечення машинобудівного комплексу має ряд суттєвих проблем та перспектив, які необхідно аналізувати.

Проведення діагностики стану ресурсного забезпечення інноваційного розвитку машинобудівної промисловості включає в себе виконання ряду наступних завдань:

- аналіз сектору машинобудування та структури поділу галузі;
- діагностування інноваційної активності підприємств;
- визначення часток витратності галузі;
- визначення рівня матеріально-технічного забезпечення інноваційного розвитку галузі;
- проведення оцінки стану фінансового забезпечення інноваційного розвитку машинобудівної промисловості;
- дослідження кадрового забезпечення машинобудівної промисловості;
- розгляд проблем та перспектив ресурсного забезпечення інноваційного розвитку машинобудівної галузі;

- дослідження ринку галузі - обладнання для виготовлення пластикових деталей та виділення положення бази дослідження – ТОВ «Віба» та його інноваційного розвитку.

Машинобудування України, як потужний сектор промисловості, об'єднує 11267 підприємств, з яких 146 – великих, 1834 – середніх та 9287 – малих з виробництва різноманітних машин і устаткування, приладів і апаратури, тощо. У галузі зосереджено понад 15 % вартості основних засобів і майже 6 % оборотних активів вітчизняної промисловості та понад 22 % кількості найманих працівників [43]. Від рівня її розвитку залежать темпи та масштаби впровадження науково–технічних досягнень в галузях–споживачах машинобудівної продукції.

Якщо розглядати структуру машинобудування 2017 року, то найбільшу частку займало виробництво транспортних засобів та устаткування – 45 %, тоді як інші два сегменти – електричного, електронного й оптичного устаткування, з одного боку, і машин та устаткування – з другого, охоплюють відповідно 24 % і 31 % (Рис. 2.1).

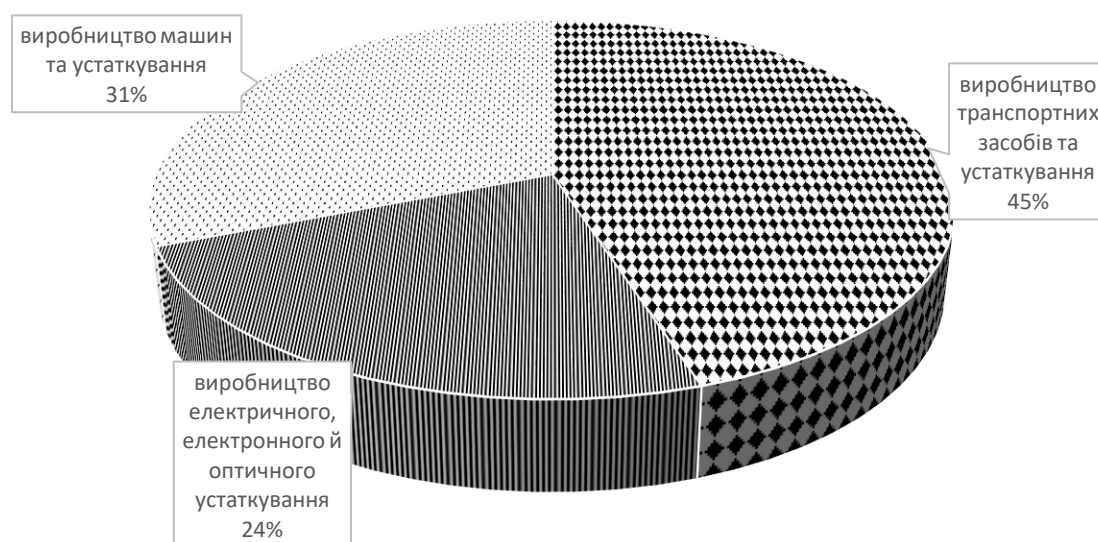

Рис. 2.1. Структура реалізованої продукції машинобудування у 2017 р.

Складено автором на основі [43]

Звернемось до аналізу кількості інноваційно-активних підприємств машинобудування, який показує стан інноваційного розвитку в галузі в динаміці за 6 років (Табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

**Частка підприємств машинобудування, що впроваджували інновації
впродовж 6-х років (з 2014 по 2016), за типами інновацій за видами
діяльності, %**

	Підприємства, що впроваджували							
	інноваційну продукцію		інноваційні процеси		організаційні інновації		маркетингові інновації	
	2014-2016	2016-2018	2014-2016	2016-2018	2014-2016	2016-2018	2014-2016	2016-2018
Машинобудування	20,6	22,4	16,3	17,2	8,1	7,3	7,4	6,5
- виробництво машин та устаткування	18,4	20,1	15,9	15,5	8,0	7,4	7,6	6,1
- виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	22,7	22,6	17,1	17,7	7,5	5,6	6,7	5,9
виробництво транспортних засобів та устаткування	23,7	29,9	15,7	21,5	9,7	10,6	8,0	9,1

Складено автором на основі [43]

Аналіз кількості інноваційно-активних підприємств машинобудування свідчить, що, протягом останніх трьох років їх кількість поступово збільшується, що є наслідком інноваційного розвитку галузі та досить успішним результатом враховуючи відсутність належної інноваційної підтримки з боку держави. Але частка цих підприємств є дуже малою, приблизно 4 % від загальної кількості. У 2018 році кількість інноваційно-активних підприємств машинобудування склала 453 одиниці, що більше ніж у 2017 році на 28 одиниць і порівняно з 2016 роком на 41 одиницю [43].

Найбільшу частку підприємств машинобудування, що впроваджували інновації становлять підприємства, які займаються виробництвом транспортних засобів та устаткування. Протягом останніх трьох років збільшується впровадження інноваційної продукції та інноваційних процесів (приблизно на 2 %) та зменшується обсяг організаційних та маркетингових інновацій.

Загальний обсяг фінансування інноваційного розвитку у 2016 р. складав 4137083,1 тис. грн., 87 % фінансування здійснювалося за рахунок власних коштів підприємств, з державного бюджету було виділено лише 1,4 %.

У дослідження ресурсного забезпечення інноваційного розвитку галузі включимо аналіз даних таблиці 2.2, яка демонструє частки витрат за видами у загальній кількості. Машинобудівні підприємства належать до матеріаломістких виробництв, продукція є складною, із значною кількістю деталей та вузлів, а тому має багатоцехову організаційну структуру, що обумовлює значні витрати на оплату праці, обслуговування обладнання тощо.

Таблиця 2.2.

**Структура витрат реалізованої продукції у машинобудівній галузі
України**

Роки	% до загальної кількості витрат					
	Матеріальні витрати	Амортизація	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Інші операційні витрати	Операційні витрати на одиницю реалізованої продукції, коп./грн.
2016	70,3	3,4	14,4	7,5	11,9	86,3
2017	70,6	3,6	14,5	7,6	12,1	90,2
2018	70,8	3,5	14,6	7,7	12,2	93,2

Складено автором на основі [39]

За період 2016-2018 років частка матеріальних витрат у загальній структурі операційних витрат постійно збільшується і у 2018 році склала 70,8 % від загальної кількості витрат. Така ситуація викликана у першу чергу зміною цін на ресурси галузі. Найбільш показовим є значення операційних витрат на одиницю реалізованої продукції. Із таблиці 2 видно, що за період, який аналізується, обсяг витрат залишається значним, що свідчить про значну витратомісткість продукції машинобудування.

Аналізуючи дані, можна ствердити, що амортизація зросла з 3,4 % до 3,5 %, що може отримати пояснення як покращення стану галузі та незначного зменшення застарілого обладнання. Тенденція збільшення витрат на оплату праці може також бути розцінена як позитивна.

Для визначення рівня матеріально-технічного забезпечення галузі розглянемо показники забезпеченості основними засобами у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

**Показники руху основних засобів та їх стану у машинобудівній галузі,
млн. грн.**

Роки	Вартість	Рух				Залишкова вартість	Ступінь зносу, %
		Введено у дію	Коефіцієнт введення, %	Вибуло	Коефіцієнт вибуття, %		
2016	58488	1809	3,09	522	0,89	22239	62,0
2017	56784	2042	3,59	625	1,10	21354	63,5
2018	71395	2598	3,64	792	1,11	26844	65,5

Складено автором на основі [43]

Як свідчать статистичні дані, зібрані у таблиці 2.3, загальна кількість основних засобів у машинобудівній галузі за останні роки зростає. Величина введених у експлуатацію засобів виробництва перевищує кількість тих, що вибули, проте їх якісний стан є незадовільним: більша частина матеріальних активів підприємств галузі, мають ступінь зносу більше 50 %, тобто більша частина засобів, які використовуються на підприємствах машинобудівної галузі мають низьку ступінь придатності, а це свідчить, що підприємства галузі не можуть випускати високоякісну і висококонкурентну продукцію [34, с. 35].

Позитивним моментом є перевищення коефіцієнту введення коефіцієнта вибуття. Але темпи заміни є достатньо низькими, про що свідчить коефіцієнт компенсації вибуття основних засобів, що розраховується як відношення кількості вибулих до введених основних засобів. За розрахунками він складає: $K_k2016=0,28$; $K_k2017=0,30$; $K_k2018=0,31$.

За офіційними статистичними даними за 2016-2018 роки зроблено оцінку стану фінансового забезпечення машинобудівної промисловості за допомогою розрахованих коефіцієнтів поточної ліквідності, фінансової залежності, рентабельності активів та забезпеченості власними оборотними коштами (Табл. 2.4).

Аналіз здійснених розрахунків, наведених у таблиці 2.4, показує, що значення показника поточної ліквідності є наближеним до мінімально необхідного нормативного значення. Таким чином, рівень фінансової безпеки галузі є низьким та потребує змін.

Таблиця 2.4.

Динаміка окремих показників фінансового стану промислових підприємств України

Коефіцієнти	Значення коефіцієнтів за роками			Норматив
	2015	2016	2017	
Поточної ліквідності	1,19	1,27	1,25	1,5-2,5
Заборгованості (поточної залежності)	2,01	2,07	2,14	менше 2
Рентабельність активів	0,006	0,005	0,007	більше 0
Забезпечення власними оборотними коштами	-0,07	-0,09	-0,09	більше 0,1

Складено автором на основі [39]

Стосовно кадрового забезпечення машинобудівних підприємств, то слід відзначити, що ситуація також не є позитивною. Чисельність працівників машинобудівної галузі постійно скорочується. За 2013 - 2017 рр. чисельність найманих працівників скоротилась на 127 тис осіб (15 %). Оплата праці на машинобудівних підприємствах є однією з найнижчих у галузі. Так, середньомісячна номінальна заробітна плата машинобудівного сектору станом на січень 2018 року склала 7360 грн., в той час як заробітна плата у добувній промисловості станом на січень 2018 року складає 10688 грн., виробництво коксу та продуктів нафтопереробки – 8813 грн, виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів – 15435 грн. [39] (Рис. 2.2).

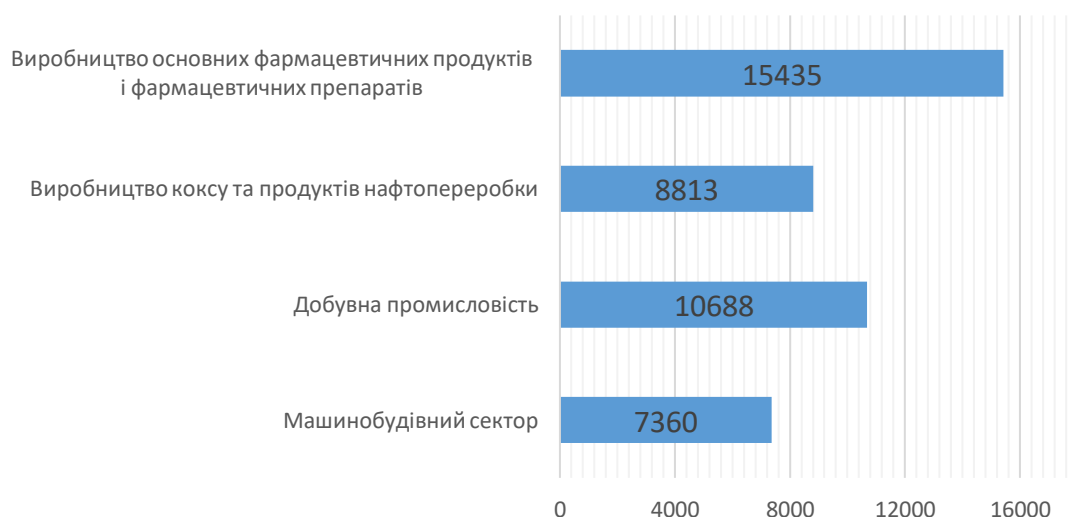

Рис. 2.2. Рівень середньої заробітної плати за галузями за січень 2018 року, грн.

Складено автором на основі [39]

Машинобудування гостро потребує припливу інвестицій. Брак інвестицій у машинобудівну галузь пояснюється високим зносом основних фондів і збільшенням податкового навантаження на підприємства з боку держави. Найбільший обсяг інвестицій в машинобудівну галузь України зафіксовано в 2014 р. – 1167,8 млн дол.. Проте варто відмітити негативну тенденцію: так, за останні 3 роки обсяг інвестицій зменшився на 34 %, сягнувши 771,0 млн. дол. у 2017 р.

Тому, розглянувши основні показники ресурсного забезпечення інноваційного розвитку галузі машинобудування, можна виділити такі проблеми [6, с. 203]:

- нестабільність політичної та економічної ситуації в країні;
- значний фізичний та моральний знос матеріально-технічного забезпечення підприємств;
- низька рентабельність та висока частка збиткових підприємств;
- недостатня увага до використання у виробництві ресурсозберігаючих та маловідходних технологій;
- брак інвестицій та фінансування;
- витрачання фінансових ресурсів не на власні розробки, а на купівлю вже готового обладнання машин та програмного забезпечення;
- невідповідність вітчизняної продукції світовим стандартам – екологічні характеристики та низька якість продукції;
- високі ставки оподаткування та систематична зміна законодавства України;
- низька платоспроможність населення, що впливає на слабкий попит внутрішнього ринку;
- високі ставки кредиту як для виробників, так і для споживачів машинобудівної продукції;
- зниження інвестиційної привабливості через високі ризики вкладень.
- низький рівень застосування сучасних інформаційних систем та технологій;

Найбільш важливими завданнями для керівництва українських машинобудівних підприємств в умовах мінливості зовнішнього середовища є впровадження сучасних методів управління, зміна наявної стратегії розвитку,

реалізація політики диверсифікації сфер діяльності, розширення номенклатури та асортименту продукції.

Комплекс машинобудування має розвиватися за рахунок участі у проектах, які націлені на виробництво складних комплектуючих для іноземного та вітчизняного обладнання та розвитку окремих виробництв для випуску сучасного конкурентоспроможного обладнання. Здійснення вищезгаданих завдань є важливою передумовою не лише розвитку, але й виживання українського машинобудування в перспективі.

Перспективи розвитку машинобудування, що базуються на використанні ефективних механізмів господарювання (макроекономічних на рівні держави та внутрішньогосподарських на рівні підприємства), можна розділити на позитивні та негативні. До позитивних відносять: покращення матеріально-технічного та інформаційного забезпечення, розвиток колективу на основі мотивації, покращення умов праці та формування соціальної інфраструктури. До негативних: прискорення морального старіння та матеріальної зношеності основних засобів, збільшення кількості збиткових підприємств, брак власних коштів для фінансування виробництва, відсутність інновацій та розвитку науково-технічного прогресу, скорочення інвестицій у галузь машинобудування з боку вітчизняних та іноземних інвесторів [34, с. 37].

Розглядаючи ринки машинобудівної галузі, приділимо увагу ринку виробництва обладнання для виготовлення пластикових деталей (термопластавтомати, периферійне устаткування), адже, на сьогоднішній день, за оцінкою фахівців, підприємств, ділянок і цехів, що випускають продукцію з пластмас методом лиття під тиском - близько 2000. Розкид по регіонах України дуже великий і нерівномірний. Орієнтовний обсяг випуску виробів із пластмас литтям під тиском склав в 2017 році близько 250 тис. тонн.

Більша кількість підприємств, що займають виготовленням пластикових деталей (60 %) мають застарілі потужності з лиття під тиском, завантаженість яких залишається досить низькою. На думку експертів, нове обладнання на українських

підприємствах становить за кількістю одиниць обладнання – 35-40 %, по потужності виробництва – 40-45 % [34, с. 32].

Всі можливі термопластавтомати відрізняються за характеристиками, габаритам, можливостям і звичайно за ціною. Сьогодні на українському ринку представлені устаткування від вітчизняних виробників, а також Європи, Америки, Азії та країн СНД.

Ринок машин для виробництва гуми або пластмас є консолідованим. Виробничі потужності зосереджені на менш, ніж 10 підприємствах. Виробництво продукції для виробництва гуми або пластмас є стабільним, але в зв'язку з нещодавнім виходом з ринку деяких виробників ситуація може швидко змінитися.

Вітчизняне обладнання становить 43-45 % від усього ринку термопластавтоматів України. На частку імпортованої техніки доводиться 55-57 %.

Певне уявлення про структуру за виробниками України вітчизняного ринку термопластавтоматів дає аналіз пропозицій. Безумовним авторитетом на вітчизняній промисловості користується продукція корпорації «WITTMANN BATTENFELD». На їх частку припадає понад 27 % діючого в Україні обладнання. Даний показник свідчить про пріоритетність вибору обладнання даного виробника, високою якістю продукції та відповідною ціною. Наступним суб'єктом ринку є завод "Хаїтян Україна", що забезпечував термопластавтоматами замовників ще за радянських часів та виконував замовлення оборонної промисловості. Дана продукція дуже високо цінувалася вітчизняними промисловцями, і після розпаду СРСР обсяг попиту на дані машин не зменшився. Зараз кожен десятий з діючих в Україні термопластавтоматів саме цієї марки, в структурі ринку 21 %. Третє місце серед українських машин займає продукція компанії "Атлант". На частку даних термопластавтоматів припадає близько 13 % українського ринку. За оцінками фахівців компанії, обладнання, що поставлялось Хмельницьким заводом «Термопластавтомат» ще в радянські часи, зараз складає близько 8 % [42] (Рис 2.3.).

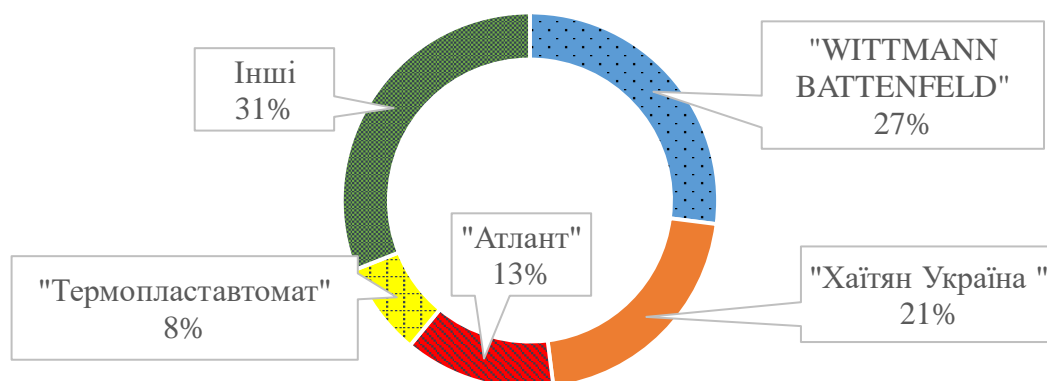

Рис. 2.3. Ринок термопластавтоматів в Україні - частки ринку головних виробників, %

Складено автором на основі [42]

Існуючі потреби українського ринку в термопластавтоматах задоволені лише на 42 % і ринок має великий потенціал до зростання. Основним стримуючим фактором є невисокий платоспроможний попит в більшості сегментів ринку.

Незадоволений попит на ТПА існує в більшості сегментів виробництва ливарних виробів. Найбільш перспективними сегментами для збільшення поставок термопластавтоматів є: виробництво фітингів, виробництво товарів народного споживання, виробництво автокомплектуючих, виробництво іграшок, виробництво корпусів і деталей для електротехніки та електроніки.

Одним із визначальних факторів попиту на українському ринку термопластавтоматів є ціна. Враховуючи стан української економіки, цей фактор, вочевидь, буде збережений в найближчій перспективі та буде в багато чому визначати структуру ринку в секторі обладнання. В першу чергу, на ціну впливають технічні параметри, які залежать від типу двигуна, рівня енергозбереження тощо. Високим попитом на сучасному ринку користується техніка із силою зімкнення до 450 т.

Внутрішній ринок відповідно до думки експертів, в 2017 році склав близько 600-800 машин [6, с. 113]. З огляду на те, що середня вартість виготовленого обладнання знаходиться в межах 20-25 тис. дол, ємність ринку термопластавтоматів вітчизняного виробника приблизно можна оцінити в 12-20 млн. дол..

Імпортовані устаткування, згідно з даними Держкомстату, в 2017 році склали 927 машин вартістю 64.8 млн. дол. [39].

Основними споживачами продукції «WITTMANN BATTENFELD» та його конкурентів є підприємства автомобільної, хімічної та пакувальної промисловості в країнах України, Білорусії, країн Європи. Основними споживачами техніки є такі підприємства як: «Юрія-Фарм», «Електрон», «Флекстронікс», завод «Преформ» та інші в Україні. За кордоном продукцією «WITTMANN BATTENFELD» на постійній контрактній основі користуються «LEGO», «Volkswagen», «FLEX» та інші.

Аналіз ситуації ринку можна представити із визначення основних економічних показників. Для ілюстрації цього аналізу в табл. 2.5. наведено економічні показники, що характеризують ринок термопластавтоматів.

Таблиця 2.5.

Основні економічні показники, що характеризують ринок з виробництва термопластавтоматів

Показник	Характеристика
Розмір ринку	За оцінками аналітиків, в 2017 році його ємність становила близько \$20 млн. на рік.
Темпи зростання ринку	У середньому 2-3 % на рік.
Ступінь життєвого циклу	На даний момент ринок знаходиться на етапі зростання.
Кількість підприємств у галузі	Український ринок представлений приблизно 10 підприємствами.
Переможці	Підприємства з високою якістю продукції, широким асортиментом
Ступінь вертикальної інтегрованості	Тісна вертикальна інтеграція постачальників із логістичними і виробничими системами підприємств.
Легкість виходу на ринок та виходу з нього	Вхід нових компаній на ринок досить перспективний, вони досить легко займають позиції, розпочинаючи своє виробництво. У споживачів ще не склалися традиційні переваги і тому нові бренди не йдуть з ринку та не витісняються більш великими брендами.
Технології/Інновації	Пріоритетними для замовників є компанії з високотехнологічним обладнанням, які надають сервісні послуги.
Характеристика продукції	Впроваджені досить високі Європейські стандарти якості та діяльність кваліфікованих сервісних центрів, що унеможливають функціонування на ринку не якісного обладнання.
Рівень ціни	Характеризується широким асортиментом, а відповідно і діапазоном цін.
Прибутковість галузі	Норма прибутку встановлюється від 8 % до 15 % виробничої собівартості. Ціноутворення на основі цінності товару: не застосовується.

Складено автором на основі [6]

Для того, щоб визначити фактори макросередовища, які можуть вплинути на ресурсне забезпечення інноваційного розвитку підприємству ТОВ «Віба» скористаємось PESTLE-аналізом. Він допомагає виявити і оцінити фактори зовнішнього середовища по 6-ти категоріям: P (Political) Політичні, E (Economical) Економічні, S (Social-Culture) Соціально-культурні, T (Technological) Технологічні, L (Legal) Правові та E(Environmental / Ecological) Екологічні фактори. Кожній категорії факторів відповідає буква в аббревіатурі назви методу.

Дослідження на основі методології PESTLE наведено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6.

PESTLE-аналіз

Група чинників	Можливості	Загрози
Політичні чинники	Понад 90,7 % інноваційно активних підприємств машинобудування є приватизованими, що виключає можливість державного регулювання їх діяльності; можливість конкурувати на багатьох ринках, відкритість із країнами ЄС.	Високий ступінь недовіри суспільства до влади та її органів; вибори; військовий конфлікт; відсутність дієвих державних пілг та заохочень для інвесторів; слабка захищеність від рейдерства, захоплень інвестицій та власності в законодавчій та судовій площинах.
Економічні чинники	Відкриті ринки збуту країн Євросоюзу, США; високий рівень приватизації (близько 90 %) промислових підприємств; інвестиційний потенціал.	Нестабільне та недосконале податкове законодавство; низька купівельна спроможність споживачів внутрішнього ринку; негативна динаміка ВВП; зростання цін на сировину та енергоресурси.
Соціальні чинники	Соціальні умови на підприємстві; психологічний клімат у трудовому колективі; наявність бази для підготовки та перекваліфікації кадрів.	Відтік за кордон висококваліфікованих інженерних кадрів, низька мотивація праці, значний % працюючих пенсійного та передпенсійного віку.
Технологічні чинники	Використання інноваційних технологій; випуск нових видів продукції.	Залежність від комплектуючих з інших країн; ресурсозалежність виробництва; високий рівень зношеності основних засобів.
Екологічні чинники	Посилювання екологічних вимог; впровадження енергозберігаючих та природоохоронних заходів.	Відсутність політики зменшення відходів.
Юридичні вимоги	Можливість використання державної підтримки, регіональних інвестиційних програм.	Посилювання відповідальності за порушення трудового законодавства збільшує юридичні ризики підприємства.

Таким чином, машинобудівний комплекс займає провідне місце в промисловій індустрії України, оскільки він належить до базової галузі, яка повинна забезпечувати високий рівень її економічної діяльності. Досліджуючи ринки галузі, виділили ринок обладнання термопластавтоматів, який представляє база дослідження – підприємство ТОВ «Віба». Проаналізувавши стан інноваційного розвитку в машинобудівній галузі, можна сказати, що спостерігається достатньо низька інноваційна активність підприємств, яка обумовлена комплексом чинників: моральним і фізичним зносом обладнання; низьким обсягом фінансування інноваційної діяльності. Тільки завдяки розробці чіткої інноваційної стратегії підприємства машинобудування зможуть досягти позитивних фінансових результатів, підвищити ефективність функціонування та, як результат, стати конкурентоспроможними і на національному, і на міжнародному ринках.

2.2 Аналіз внутрішніх факторів забезпечення інноваційного розвитку підприємства

Аналіз внутрішніх факторів передбачає:

- надання загальної характеристики підприємства та визначення його організаційної структури;
- аналіз забезпечення кадровими ресурсами підприємства;
- визначення фінансових ресурсів, операційних витрат, майнова оцінка.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Віба» є частиною великої корпорації «WITTMANN BATTENFELD» у місті Києві. Група «WITTMANN» зі штаб-квартирою розташована у Відні, країні Австрія, є всесвітньо діючою корпорацією з 11 виробничими потужностями в 7 країнах - Австрія, Німеччина, Канада, Угорщина, Франція, США та Китай і 33 філіями на всіх основних ринках пластмас у світі [42].

Корпорація «WITTMANN» є одним із провідних виробників роботів і допоміжних пристроїв для індустрії переробки пластмас. Модельний ряд

«WITTMANN» включає в себе системи автоматизації, системи автоматичної подачі матеріалу, сушарки та дробарки, термостати і чиллери, дозатори об'ємного і вагового типу.

У 1976 році було засновано виробництво ротамерів, а у 1983 зареєстровано підприємство «WITTMANN» у Німеччині. У 1948 було засновано фірму «BATTENFELD», що займалась виробництвом обладнання для лиття під тиском. 1 квітня 2008 року підприємство «WITTMANN» придбала завод «BATTENFELD» з виробничим майданчиком в м. Коттінгбрунн (Нижня Австрія) [42]. Відбулось злиття двох компаній, що вигідно доповнило виробничі лінійки кожної, периферійним обладнанням «WITTMANN» з одного боку і литними машини «BATTENFELD» - з іншого. Таке вирішення про об'єднання дало ряд переваг і самим переробникам пластмас, тобто користувачам, які отримують комплексні рішення для лиття відразу з однієї компанії - машини з інтегрованими пристроями автоматизації і периферійним обладнанням.

Корпорація «WITTMANN» представлена на всіх основних ринках пластмас у світі. Ділова діяльність включає постачання та запуск усіх систем переробки пластмас, підтримку запасних частин і навіть модернізацію машин, які були у використанні. Крім того, 24 регіонально активних агентства представляють продукцію групи «WITTMANN» на менших ринках у всьому світі.

Продукція, яку виготовляє група «WITTMANN» це більше 3 видів термопластавтоматів: коліно-рижчані, вертикальні, гідравлічні та інші; системи автоматизації: програмні роботи, IML-системи; периферійне обладнання: сушарки, дробарки, дозатори, системи централізованого завантаження матеріалу і комплектуючі для виробництв з переробки пластмас.

Підприємства групи «WITTMANN» керуються політикою постійного створення інноваційного продукту та дотримання найвищої якості стандартів. Спеціалізація в усіх аспектах технології переробки пластмас і постійне прагнення до внутрішнього виробництва допомагають забезпечити конкурентоспроможність підприємств групи «WITTMANN BATTENFELD» та її продукції в усьому світі. Багатогранна спеціалізація в області переробки пластмас і постійний розвиток власного

виробництва забезпечують високу конкурентоздатність на всіх світових ринках.

Інноваційність та технологічний прогрес для максимальної користі кінцевого споживача у всіх областях застосування - ось основні орієнтири фірми «WITTMANN BATTENFELD».

Організаційна структура підприємства – це його основа, вона спрямована, насамперед, на установлення чітких взаємозв'язків між окремими підрозділами фірми, розподіл між ними прав та відповідальності. А також в ній реалізуються різні вимоги до системи управління [11, с. 59]. На Рис. 2.4. графічно представлена організаційна структура ТОВ «Віба».

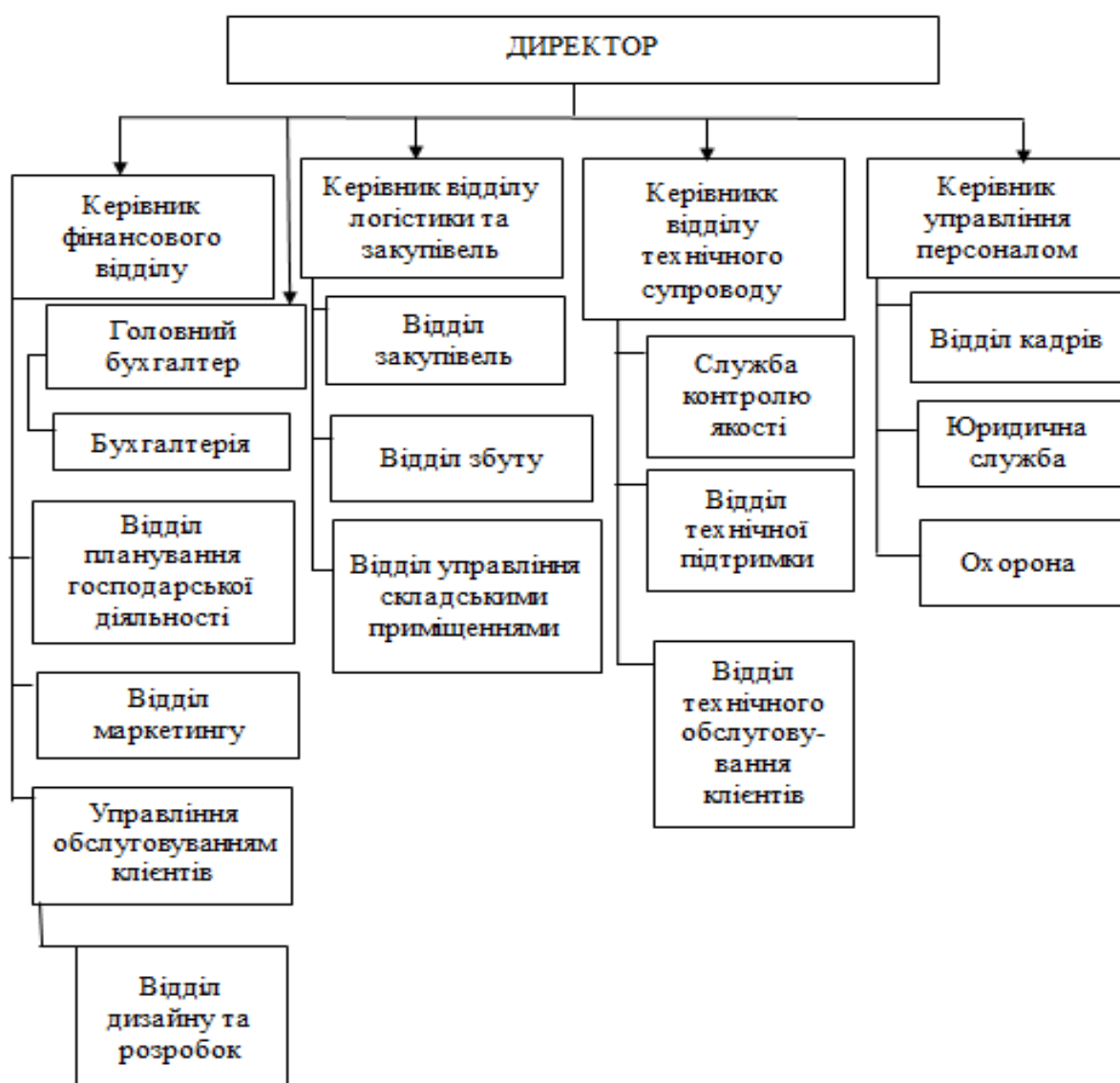

Рис. 2.4. Організаційна структура ТОВ «Віба»

Отже, як видно із графічного рисунка 2.4. на підприємстві ТОВ «Віба» діє

лінійно-функціональна структура управління. Вона є найпоширенішим видом структури бюрократичного типу, характеризується великим числом горизонтальних і вертикальних зв'язків і незначною участю низових ланок управління в прийнятті рішень. Керівники при цій системі поділяються на лінійних і функціональних. Основою побудови такої системи є: а) лінійна вертикаль управління; б) спеціалізація управлінської праці за функціональними ознаками (техніка, економіка, маркетинг, виробництво фінанси тощо).

До переваг лінійно-функціональної організаційної структури управління належать [11, с. 70]: 1) швидка реалізація управлінських рішень; 2) висока спеціалізація, що призводить до підвищення ефективності роботи функціональних служб; 3) існує можливість маневрування ресурсами. Недоліками такої структури управління є: 1) неефективність в умовах частих змін технології виробництва; 2) незручність у випадках частого оновлення номенклатури продукції; 3) уповільнення процесу підготовки та прийняття рішення; 4) відсутність необхідної злагодженості в роботі функціональних підрозділів підприємства.

Для визначення кадрового забезпечення та ефективності розстановки кадрів по різних категоріях необхідно розглянути зміну по роках кількісного і відсоткового складу персоналу по основним категоріям, які представлено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7.

Кадровий склад ТОВ «Віба» осіб

Категорії персоналу	2016		2017		2018		Відхилення 18/17	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Адміністративно-управлінський персонал	31	7,00	32	7,19	34	7,66	2	6,25
Торгово-оперативний персонал (виробничий)	382	86,23	383	86,07	382	86,04	-1	-0,26
Допоміжний персонал	30	6,77	30	6,74	28	6,31	-2	-6,67
Разом	443	100	445	100	444	100	-1	-0,22

Так як ТОВ «Віба» займається як виробничою діяльністю, так і дистриб'юторською, то кількість торгово-оперативного (виробничого) персоналу значно перевищує адміністративно-управлінський та допоміжний персонал, і

займає у 2018 році 86,04 % від загальної кількості персоналу.

На основі представлених вище даних (див. табл. 2.7) побудуємо графік структури кадрового складу ТОВ «Віба» по роках. Результат представлено на рис. 2.5.

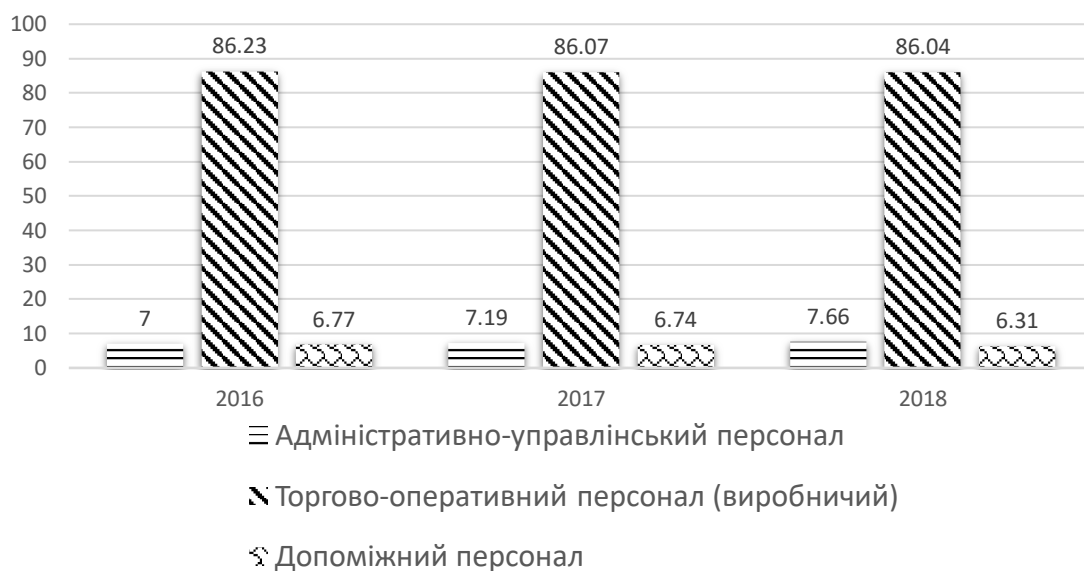

Рис. 2.5. Структура кадрового складу на ТОВ «Віба», %

Отже, на підприємстві ТОВ «Віба» спостерігається однакова динаміка структури кадрового складу впродовж трьох розглянутих років.

Розглянемо особливості фінансового забезпечення ТОВ «Віба», результати представимо в табл. 2.8.

Таблиця 2.8.

Основні економічні показники фінансової діяльності підприємства ТОВ «Віба» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Показник	2016	2017	2018	Відхилення (2017/2016)		Відхилення (2018/2017)	
				±Δ	%	±Δ	%
Виручка від реалізації товарної продукції	634019	673739	1264139	39720	6.26	590400	87.63
Собівартість реалізованої товарної продукції	366597	427308	776984	60711	16.56	349676	81.83
Валовий дохід	267422	246431	487155	-20991	-7.84	240724	97.68
Фінансовий результат від операційної діяльності	86335	91289	294751	4954	5.73	203462	222.87
Фінансовий результат до оподаткування	79191	86157	324685	6966	8.79	238528	276.85
Чистий фінансовий результат	64495	68386	265620	3891	6.03	197234	288.41

В 2017 р. в порівнянні з 2016 виручка від реалізації продукції зросла на 6.26 % і становить 673739 тис. грн.; у 2018 р. вона дорівнює 1264139 тис. грн., тобто відбулося збільшення на 87.63 % в порівнянні з 2017 р.

Собівартість реалізованої товарної продукції у 2017 р. зросла на 16.56 % (або на 60711 тис. грн.) в порівнянні з 2016 р., а у 2018 р. – збільшилася на 81.83 % (або на 349676 тис. грн.) в порівнянні з 2015 р.

За 2017 р. валовий дохід зменшився на 7.84 % (20991 тис. грн.), а за 2018р. зріс на – на 97.68 % (240724 тис. грн.).

Фінансові результати від операційної діяльності в 2017 р. в порівнянні з 2016 р. зросли на 5.73 % (або на 4954 тис. грн.); а в 2018 р. в порівнянні з 2017 р. на 222.87 % (або на 203462 тис. грн.).

За весь період ТОВ «Віба» має позитивний результат діяльності (див. табл. 2.8). В 2018 р. відбулось збільшення на 288.41% порівняно з 2017 роком, тобто чистий фінансовий результат склав 265620 тис. грн.

Динаміку зміни основних економічних показників відобразимо на рис. 2.6.

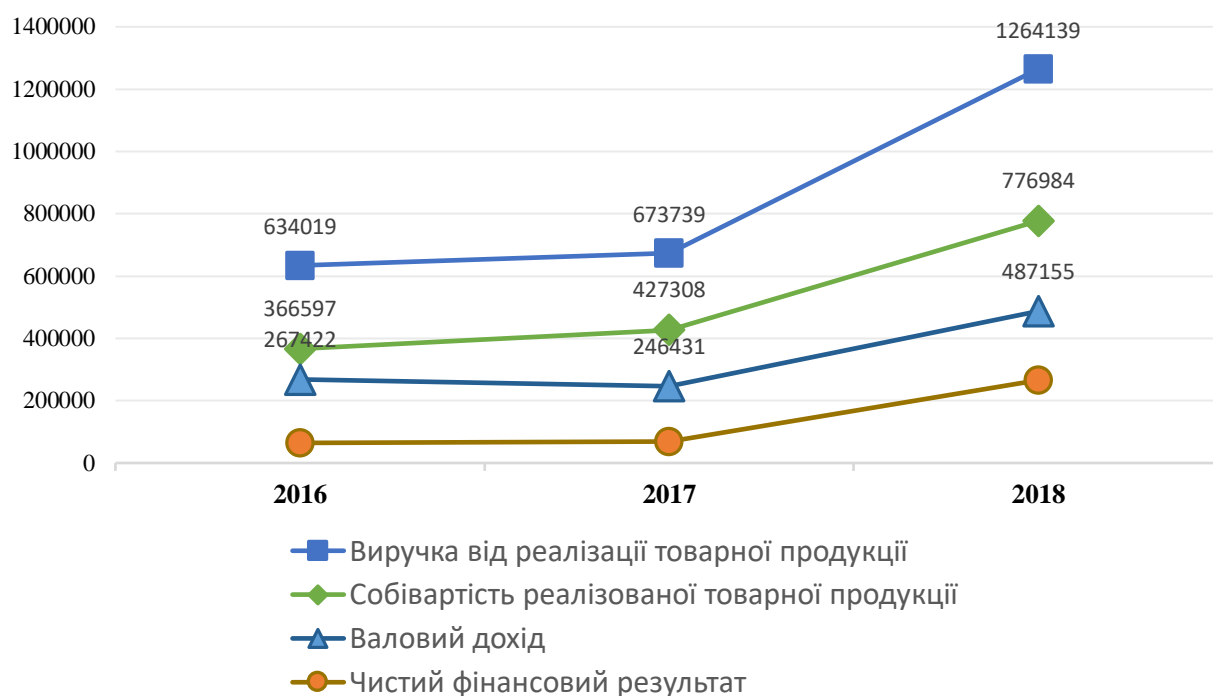

Рис. 2.6. Динаміка зміни основних економічних показників фінансової діяльності підприємства ТОВ «Віба», тис. грн.

Операційні витрати – витрати та платежі, пов'язані з проведенням виробничих,

господарських операцій, представимо їх склад у таблиці 2.9 [28].

Таблиця 2.9.

Аналіз зміни операційних витрат підприємства ТОВ «Віба» за 2016-2018 рр.,

тис. грн.

Показник	Роки			Структурні витрати			Відхилення			
	2016	2017	2018	2016 , %	2017 , %	2018 , %	(2015/2014)		(2016/2015)	
							±Δ	%	±Δ	%
Матеріальні витрати	46363	143867	194846	19.0	35.5	32.0	97504	210.31	50979	35.4
Витрати на оплату праці	58208	80974	133784	23.8	20.0	22.0	22766	39.1	52810	65.2
Відрахування на соціальні заходи	21798	16821	26625	8.9	4.1	4.3	-4977	-22.8	9804	58.2
Амортизація	47494	70812	87489	19.4	17.4	14.4	23318	49.1	16677	23.5
Адміністративні витрати	43117	59576	81919	17.6	14.7	13.4	16459	38.1	22343	37.5
Витрати на збут	26723	32921	82599	10.9	8.1	13.6	6198	23.1	49678	150.9
Всього	243703	404971	607262	100	100	100	161268	66.1	202291	49.9

Розраховано за даними [45]

На рис. 2.7 відобразимо відсоткову структуру операційних витрат підприємства.

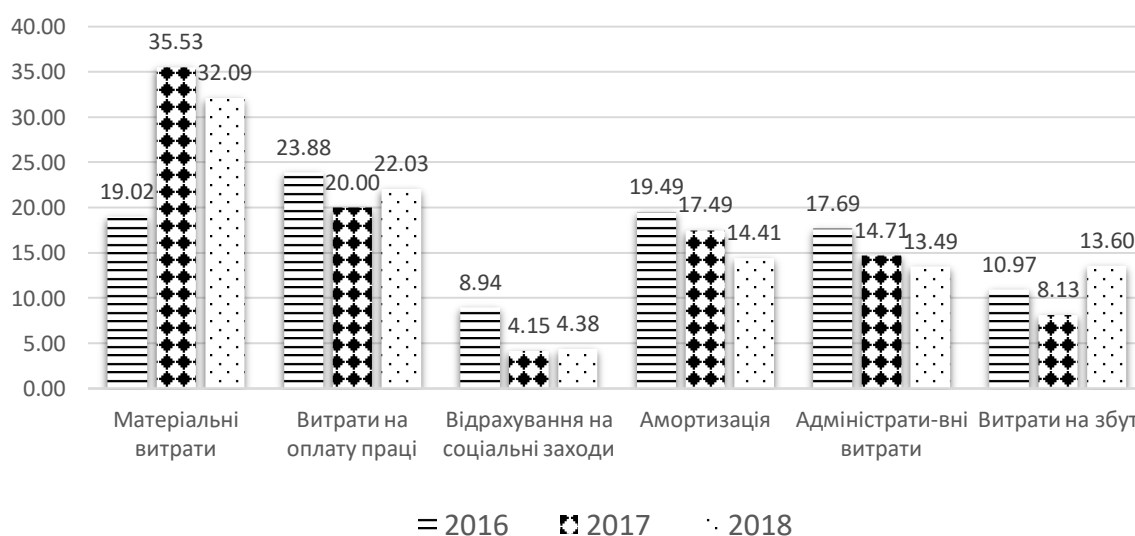

Рис. 2.7. Відсоткова структура операційних витрат підприємства ТОВ «Віба» за 2014-2016 рр., %

З рисунку 2.7 очевидно, що найбільшу частку в структурі операційних витрат

за досліджуваний період становлять матеріальні витрати, які становлять 32.09 % у 2018 році. В абсолютному виразі це становить 194846 тис грн.

Витрати на оплату праці в структурі операційних витрат у 2016 р. становили 23.88 %, у 2017 – 20.00 % та в 2018 рр. – 22.03%.

Відрахування на соціальні заходи у відсотковій структурі операційних витрат знаходяться в межах 4-8 % протягом 2016-2018 рр.

Амортизація в структурі операційних витрат зменшилась на 2 % у 2017 порівняно з 2016 р., та зменшилася на 6,92 % у 2018 р. та складала 14.41 % в структурі операційних витрат (див. рис. 2.7).

Для аналізу майнового стану підприємства розраховуються коефіцієнти зносу та оновлення.

Коефіцієнт зносу розраховується за наступною формулою:

$$K_z = \frac{\text{Знос}}{\text{Первинна вартість основних засобів}} \quad (2.1)$$

$$\text{2016 рік: } \frac{191793}{412812} = 0,46$$

$$\text{2017 рік: } \frac{261085}{584681} = 0,44$$

$$\text{2018 рік: } \frac{344840}{727473} = 0,47$$

Коефіцієнт оновлення розраховується за наступною формулою:

$$K_o = \frac{\text{Балансова вартість основних засобів, які надійшли}}{\text{Балансова вартість основних засобів на кінець періоду}} \quad (2.2)$$

$$\text{2016 рік: } \frac{99518}{412812} = 0,24$$

$$\text{2017 рік: } \frac{171829}{584681} = 0,29$$

$$\text{2018 рік: } \frac{142792}{727473} = 0,20$$

На основі отриманих даних побудуємо рис. 2.8.

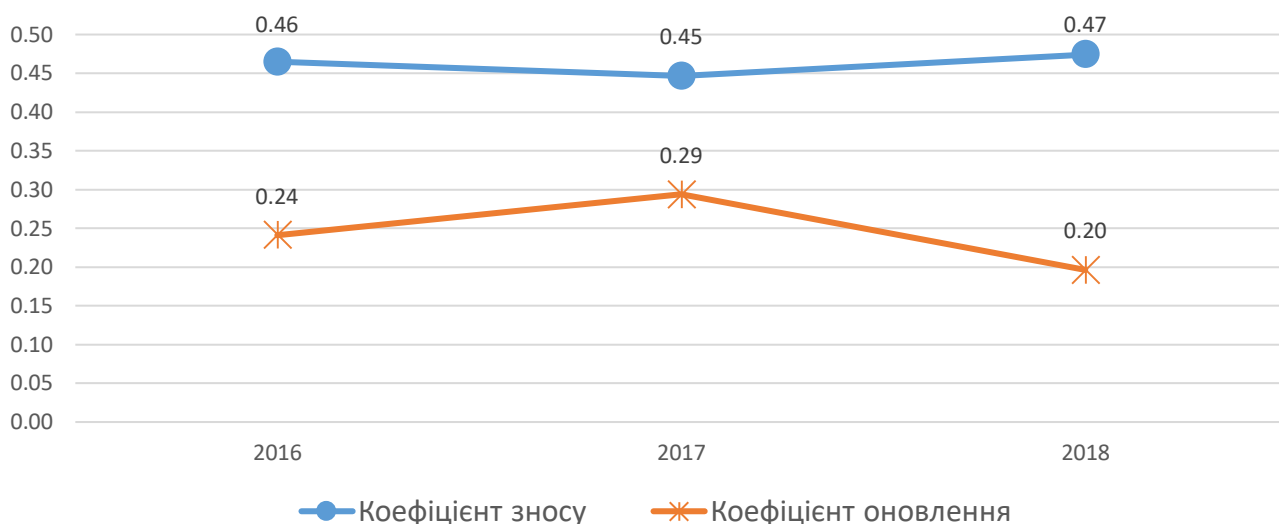

Рис. 2.8. Динаміка зміни коефіцієнту зносу та оновлення

Аналізуючи графік, ми спостерігаємо тенденцію зростання коефіцієнту зносу основних засобів з 0,45 в 2017 році до 0,47 в 2018 році.

Щодо динаміки змін коефіцієнту оновлення, то він збільшився з 0,24 в 2016 році, до 0,29 в 2017 році та зменшився з 0,29 в 2017 році до 0,20 у 2018 році. Такі зміни негативно відображуються на стані основних засобів підприємства.

Загальні результати оцінки майнового стану знаходяться у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10.

Оцінка майнового стану

Показник	Роки			2015/2014		2016/2015	
	2016	2017	2018	ΔX	$T', \%$	ΔX	$T', \%$
1.1 Знос	-3,89	-0,49	1,06	6,15	-3,89	-0,49	1,06
1.2. Оновлення	21,91	-0,14	0,67	-33,21	21,91	-0,14	0,67

Розраховано за даними [45]

Прослідковується негативна тенденція до зростання коефіцієнту зносу за досліджувани роки на та 1,06 % у 2018 в порівнянні з 2016. На жаль, спостерігається спад за показником коефіцієнту оновлення, що негативно впливає на розвиток підприємства. Тому зробимо висновок, що потрібно вдосконалювати технічне обладнання та підвищувати кваліфікацію робітників.

Здійснивши аналіз наведених вище показників, можна зробити висновок, що в цілому ТОВ «Віба» має позитивні показники діяльності. Кадрове забезпечення залишається стабільним протягом досліджуваного періоду, а фінансові показники виручки та доходу характеризуються зростанням. Також із дослідження витрат

підприємства, можна зробити висновок, що ТОВ «Віба» є досить витратним підприємством, а основну частку у структурі складають саме матеріальні витрати. Щодо матеріального стану підприємства, то варто відмітити, що ситуація розцінюється негативно, оскільки значення коефіцієнту оновлення не перевищує коефіцієнт вибуття, різниця між показниками у двічі нижча.

2.3 Оцінювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства

Для здійснення оцінки ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства, існує необхідність врахування множини факторів (параметрів), які є базою для подальшого розрахунку оцінювального (інтегрального) показника.

Розраховані показники оцінювання рівня ресурсного забезпечення інноваційного розвитку ТОВ «Віба» за різними видами наведені в таблиці 2.11 (розраховано за формулами, що наведені в таблиці 1.5).

Згідно розрахованих даних можна зробити висновок, що загалом за стимулюючими показниками спостерігається позитивна динаміка. Всі показники додатного значення, а більшість з них близькі до нормативного. Варто відмітити, що у 2018 році за показником фондівдачі визначено найвище значення – 3,30, що на 1,22 більше, ніж у 2017 році.

Можна зробити висновок, що ефективність використання основних засобів підприємства на високому рівні і має тенденцію до зростання. Коефіцієнт придатності ОЗ знаходиться в межах прийнятного рівня та показує, що у 2018 р. було 54 % основних засобів, придатних для експлуатації в процесі господарської діяльності.

Таблиця 2.11.

Показники оцінювання рівня ресурсного забезпечення інноваційного розвитку ТОВ «Віба»

Показник	Значення			Нормативне значення
	2016	2017	2018	
Показники оцінювання рівня забезпечення матеріально-технічними ресурсами				
Матеріаловіддача	13,68	4,68	6,49	Зростання
Матеріаломісткість	0,07	0,21	0,15	Зниження
Фондовіддача	2,87	2,08	3,30	Зростання
Питома вага матеріальних витрат в операційних витратах	19,02	35,53	32,09	Зменшення
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,54	0,55	0,53	Зростання
Показники оцінювання рівня забезпечення фінансовими ресурсами				
Коефіцієнт автономії	0.31	0.29	0.48	≥0,4-0,6
Коефіцієнт оборотності активів	0.99	0.76	1.19	> 0,5-0,6
Рентабельність активів	0.10	0.08	0.25	≥ 0,2
Рентабельність власного капіталу	0.33	0.26	0.52	>0,14
Коефіцієнт поточної ліквідності	0.69	0.82	1.09	≥ 1-3
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0.21	0.30	0.56	> 0,5-1,0
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0.06	0.07	0.07	0,1-0,2
Показники оцінювання рівня забезпечення трудовими ресурсами				
Продуктивність праці (у вартісному виразі)	1431,19	1514,02	2847,16	Зростання
Фондоозброєність	498,91	727,18	861,79	Зростання
Коефіцієнт плинності кадрів	0,079	0,061	0,074	< 3-5
Показники оцінювання рівня забезпечення інформаційними ресурсами				
Частка витрат на відділ автоматизованих систем управління (ВАСУ) в собівартості продукції	0,031	0,029	0,02	Зростання
Коефіцієнт завантаженості програмного забезпечення	0,905	0,919	0,908	Зростання
Капіталомісткість програмного забезпечення одного ПК	125,59	120,11	128,94	Зменшення

Показник фінансової автономії - один з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості, характеризується тенденцією до збільшення, в 2018 становив вже 0,48 на противагу 2017 року – 0,29, підприємство здатне профінансувати 48 % активів за рахунок власного капіталу. Ефективність використання активів згідно з показником коефіцієнту оборотності підвищується. Якщо в 2017 р. на кожен гривню залучених коштів було продано товарів на суму 0,76 гривень, то в 2018 р. - вже 1,19. Рентабельність власного капіталу за досліджуваний період теж зростає. Якщо в 2016 році кожна залучена гривня власних коштів дозволила отримати 0,33 гривні чистого прибутку, то в 2016 році – 0,52. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що в 2018 р. на кожен гривню поточних зобов'язань припадає близько 0,07

гривні грошових коштів та їх еквівалентів. Тому підприємству варто залучити позикові кошти, реалізувати частину зайвих активів для збільшення суми найбільш ліквідних активів.

За трудовими ресурсами варто відзначити продуктивність праці, яка зростає протягом 3 років та у 2018 на 1333,14 тис. грн./люд. більша, ніж у 2017 р. і становить 2847,16 тис. грн./люд.. Відповідна позитивна динаміка спостерігається у показника фондоозброєності, що показує, що у 2018 р. на кожного працівника припадало 861,79 тис. грн. основних фондів.

Згідно інформаційних ресурсів, можна побачити, що досить незначна частка витрат на відділ автоматизованих систем. В 2018 становить лише 0,002. Проте, це можна пояснити значними витратами на інші категорія, які підприємство вважає більш важливими. Коефіцієнт завантаженості програмного забезпечення показує, що в 2018 році на кожного працівника припадало 0,908 ПЗ. Це пояснюється тим, що підприємство має в наявності частку непромислового персоналу, який не користується ПЗ (прибиральниці, водії і т.д.).

Оскільки ми розраховували дані в таблиці 2.11, які неможливо застосувати до інтегрального показника, то нормалізуємо їх до одного формату за допомогою формули 1.1 в числове значення від 0 до 1, а також розрахуємо комплексний коефіцієнт за кожною із груп ресурсів за формулою 1.2. Обчислені значення наведено у таблиці 2.12.

Для детального розгляду отриманих показників із таблиці 2.12, доцільно також графічно зобразити результати комплексного коефіцієнту ресурсного забезпечення за кожним із 4 груп ресурсів. Для цього використаємо пелюсткову діаграму (Рис. 2.9).

Таблиця 2.12.

Нормалізовані вихідні дані та значення часткового комплексного коефіцієнту ресурсного забезпечення за категоріями

Показник	Значення		
	2016	2017	2018
Показники оцінювання рівня забезпечення матеріально-технічними ресурсами			
Матеріаловіддача	1,00	0,34	0,47
Матеріаломісткість	0,34	1,00	0,72
Фондовіддача	0,87	0,63	1,00
Питома вага матеріальних витрат в операційних витратах	0,54	1,00	0,90
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,97	1,00	0,95
Комплексний коефіцієнт групи матеріально-технічних ресурсів	0,74	0,79	0,81
Показники оцінювання рівня забезпечення фінансовими ресурсами			
Коефіцієнт автономії	0,63	0,61	1,00
Коефіцієнт оборотності активів	0,83	0,64	1,00
Рентабельність активів	0,40	0,31	1,00
Рентабельність власного капіталу	0,64	0,51	1,00
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,63	0,75	1,00
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,38	0,54	1,00
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,87	1,00	0,93
Комплексний коефіцієнт групи фінансових ресурсів	0,63	0,62	0,99
Показники оцінювання рівня забезпечення трудовими ресурсами			
Продуктивність праці (в вартісному виразі)	0,50	0,53	1,00
Фондоозброєність	0,58	0,84	1,00
Коефіцієнт плинності кадрів	1,00	0,77	0,94
Комплексний коефіцієнт групи трудових ресурсів	0,69	0,72	0,98
Показники оцінювання рівня забезпечення інформаційними ресурсами			
Частка витрат на відділ автоматизованих систем управління (ВАСУ) в собівартості продукції	1,00	0,93	0,55
Коефіцієнт завантаженості програмного забезпечення	0,98	1,00	0,99
Капіталомісткість програмного забезпечення одного ПК	0,97	0,93	1,00
Комплексний коефіцієнт групи інформаційних ресурсів	0,99	0,95	0,84

З Рис. 2.9. видно, що у 2016 році найкращу позицію серед усіх груп ресурсів займали інформаційні ресурси, найнижчу позицію фінансові показники. У 2017 році позицію кращості втримали показники інформаційних ресурсів, а найнижче значення було також збережено за фінансовими ресурсами. Вже у 2018 році ситуація була змінена, фінансові показники набули першості, а інформаційні відійшли на другий план. Останні за рейтингом матеріально-технічні ресурси підприємства.

Рис. 2.9. Показники груп ресурсного забезпечення за комплексними коефіцієнтами в період 2016-2018 рр.

В результаті отримано по 4 комплексних коефіцієнти кожної групи ресурсних показників за 3 роки в числовому значенні від 0 до 1, які використаємо для розрахунку загального інтегрального показника забезпеченості ресурсами.

Для розрахунку вагового значення скористаємось методом експертних оцінок та формулою 1.4. В таблицю 2.13 внесені виставлені 3-ома експертами бали, визначено їх середню та вагу оцінки кожної із груп ресурсів. Бал 5 – найвищий, виставляється експертами за найбільш вагому та важливу в загальній оцінці ресурсну групу, відповідно 1 - найнижчий бал, що визначається експертами як найменш вагомий та найменш важливий при визначенні загального показника.

Для розрахунку загального інтегрального показника стану забезпеченості ресурсами для ТОВ «Віба» скористаємось формулою 1.3.

Для 2016 року: $ІП_{pz} = 0,74 \cdot 0,20 + 0,63 \cdot 0,17 + 0,69 \cdot 0,15 + 0,99 \cdot 0,23 = \mathbf{0,76}$.

Для 2017 року: $ІП_{pz} = 0,79 \cdot 0,22 + 0,62 \cdot 0,17 + 0,72 \cdot 0,16 + 0,95 \cdot 0,22 = \mathbf{0,78}$.

Для 2018 року: $ІП_{pz} = 0,81 \cdot 0,22 + 0,99 \cdot 0,17 + 0,98 \cdot 0,21 + 0,84 \cdot 0,20 = \mathbf{0,90}$.

Таблиця 2.13.

Визначення ваги груп показників ресурсного забезпечення методом експертних оцінок

Група ресурсного забезпечення	Комплексний коефіцієнт			Експерти			Середнє значення	Вага	Вага*комплексний коефіцієнт		
	2016	2017	2018	1 експерт	2 експерт	3 експерт			2016	2017	2018
Показники забезпечення матеріально-технічними ресурсами	0,74	0,79	0,81	4	5	5	4,67	0,27	0,20	0,22	0,22
Показники забезпечення фінансовими ресурсами	0,63	0,62	0,99	5	4	5	4,67	0,27	0,17	0,17	0,27
Показники забезпечення трудовими ресурсами	0,69	0,72	0,98	3	4	4	3,67	0,22	0,15	0,16	0,21
Показники забезпечення інформаційними ресурсами	0,99	0,95	0,84	4	5	3	4	0,24	0,23	0,22	0,20

На основі знайдених інтегральних показників складемо гістограму для порівняння динаміки (Рис. 2.10).

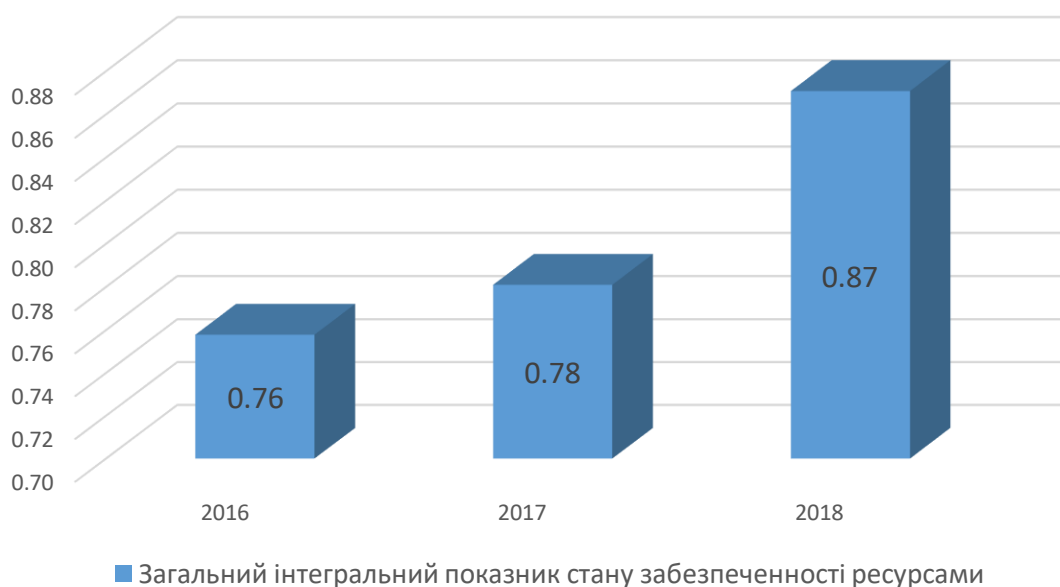

Рис. 2.10. Значення загального інтегрального показника ресурсного забезпечення в динаміці періоду 2016-2018 рр.

Отже, можна зробити висновок, що у ТОВ «Віба» прослідковується позивна зростаюча динаміка ресурсного забезпечення для інноваційного розвитку. Проведене комплексне оцінювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку показало, що найвищий рівень забезпеченості мало місце у 2018 році. В порівнянні 2018 із 2017 роком забезпеченість всіма ресурсами підприємства зросла на 0,11 показника.

Необхідним є також проведення оцінки інноваційної активності підприємства для комплексного бачення стану інноваційного розвитку та визначення ступеню інтенсивності здійснюваних дій щодо інноваційного розвитку, їх своєчасність, здатність мобілізувати потенціал підприємства в динаміці за 3 роки.

Оцінювання інноваційної активності підприємства здійснюють на основі порівняння отриманих значень коефіцієнтів з базовими величинами.

Від рівня інноваційної активності підприємства у дійсності може залежати загальне його положення як в контексті положення загалом, так і внутрішнього рівня інноваційного розвитку. Наведемо показники та розрахунки у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14.

Розрахунок інноваційної активності підприємства

Показник	Формула розрахунку	Відповідність результату	Значення			Характеристика
			2016	2017	2018	
1	2	3	4	5	6	7
1. Коефіцієнт забезпеченості інтелектуальною власністю, Ків	Права на комерційні позначення, права на об'єкти промислової власності, авторське право/нематеріальні активи	Ків = 0,10-0,15 – стратегія інноваційного лідера; Ків = 0,05-0,10 – стратегія інноваційного послідовника	0.05	0.05	0.04	визначає наявність у підприємства інтелектуальної власності, прав на неї (патентів на винаходи, промислові зразки та інші нематеріальні активи)
2. Коефіцієнт кваліфікації персоналу, зайнятого в інноваційній сфері, Кпер	Чисельність працівників, зайнятих в інноваційній сфері/чисельність працівників підприємства	Кпер = 0,20-0,25 – стратегія інноваційного лідера Кпер = 0,15-0,20 – стратегія інноваційного послідовника	0.07	0.07	0.07	характеризує професійно кадровий склад підприємства

Продовження таблиці 2.14.

1	2	3	4	5	6	7
3.Коефіцієнт забезпеченості устаткуванням, необхідним для інноваційної сфери, Кзу	Вартість виробничого устаткування, пов'язаного з технологічними інноваціями / Вартість устаткування виробничого призначення – вартість виробничого обладнання, грн.	Кзу = 0,25-0,30 — стратегія інноваційного лідера Кзу = 0,15-0,25 - стратегія інноваційного послідовника	0.21	0.22	0.23	характеризує частку власності дослідницького призначення, машин та обладнання, пов'язаних з технологічними інноваціями у загальній вартості усіх виробничо-технологічних машин
4.Коефіцієнт освоєння нової техніки, Кнт	Вартість введених основних фондів / середньорічна вартість основних виробничих фондів	Кнт = 0,35-0,40 – стратегія інноваційного лідера Кнт = 0,30-0,35 – стратегія інноваційного послідовника	0.24	0.29	0.20	відображає спроможність підприємства до освоєння нового обладнання і новітніх виробничо-технологічних ліній
5. Коефіцієнт освоєння нової продукції, Кнп	Обсяг реалізації нової продукції / загальний обсяг реалізації	Кнп = 0,45-0,50 – стратегія інноваційного лідера Кнп = 0,40-0,45 – стратегія інноваційного послідовника	0.24	0.39	0.15	характеризує спроможність підприємства впровадження інноваційної продукції
6.Коефіцієнт інноваційного зростання, Кіз	Витрати підприємства на інноваційну діяльність / загальний обсяг витрат підприємства	Кіз = 0,55-0,60 – стратегія інноваційного лідера Кіз = 0,50-0,55 – стратегія інноваційного послідовника	0.26	0.24	0.42	характеризує стійкість зростання та розвитку, відображає частину коштів, яку підприємство виділяє на власні дослідження та розробки технологій, на залучення висококваліфікованих спеціалістів, навчання персоналу, пов'язаного з інноваціями в загальному обсязі цих інвестицій

Зобразимо графічно отримані дані, щоб показати динаміку зміни та інноваційний розвиток на рис. 2.11.

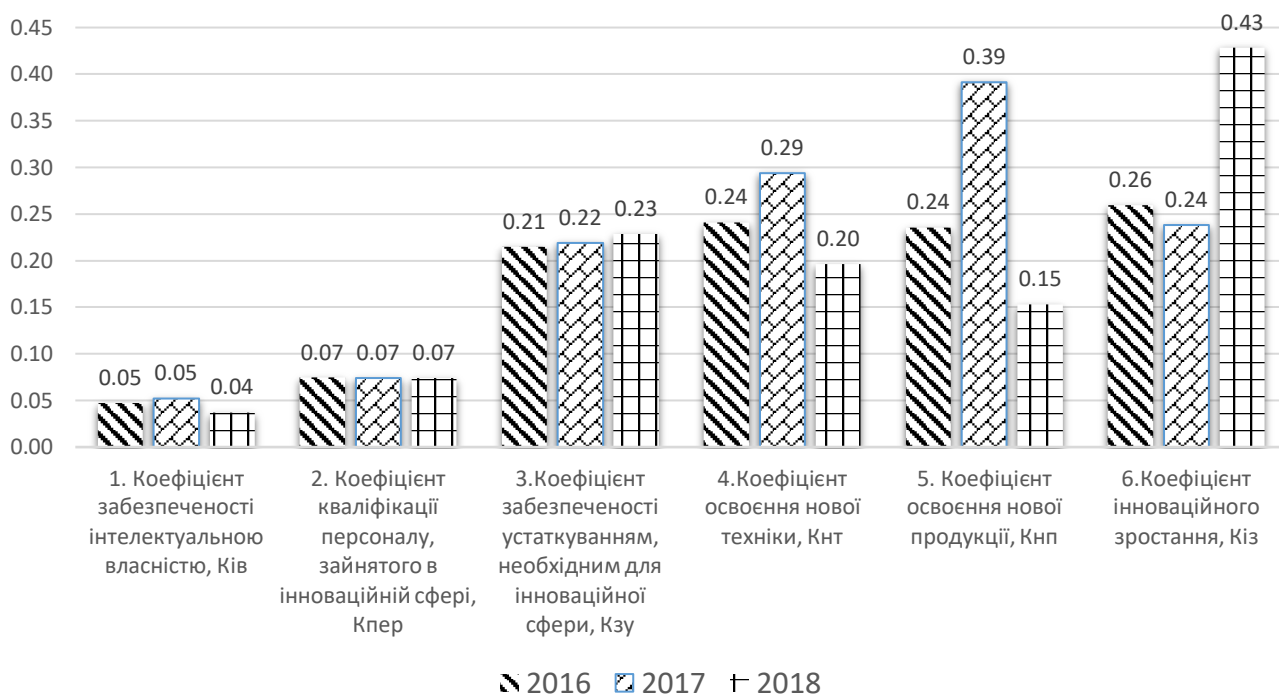

Рис. 2.11. Значення коефіцієнт інноваційної активності в динаміці періоду 2016-2018 рр.

Коефіцієнт забезпеченості інтелектуальною власністю знизився до 0,04 у 2018 році в порівнянні із 2017 роком – 0,05. Отже, згідно нормативного значення, вибрана стратегія інноваційного послідовника.

Коефіцієнт кваліфікації персоналу, зайнятого в інноваційній сфері у 2018 році 0.07, як і в 2016 та 2017 цей показник є досить низьким та потребує втручання і змін для його підвищення.

Коефіцієнт забезпеченості устаткуванням, необхідним для інноваційної сфери становив у 2016 - 0.21, у 2017 - 0.22, а у 2018 - 0.23, тобто спостерігається зростання та наближення до нормативного – стратегії інноваційного лідера.

Коефіцієнт освоєння нової техніки становив в період 2016-2017 рр. 0.24 і 0.29 відповідно. У 2018 цей показник 0.20, що відображає частку інноваційних устаткувань у загальній чисельності.

Коефіцієнт освоєння нової продукції має тенденцію до зниження, в 2016 році становить 0.24, в 2017 році - 0.39, в 2019 - 0.15. Тобто загальна частка інноваційної продукції знижується в загальному обсязі реалізації.

Коефіцієнт інноваційного зростання постійно зростає, в 2016 - 0.26, в 2017 - 0.24, а в 2018 році 0.42. Якщо показник буде лишатись на такому ж рівні, то за деякий час підприємство зможе досягти стратегії інноваційного послідовника.

Отже, проведений аналіз діяльності машинобудівної корпорації «WITTMANN BATTENFELD» та, зокрема, ТОВ «Віба» за 2016-2018 роки, показав, що показники ресурсного забезпечення інноваційного розвитку варіюються в залежності від років від достатнього до оптимального значення, проте для того, щоб займати лідерські позиції галузі потрібно систематично покращувати результати діяльності.

В ході аналізу було виявлено проблеми, що пов'язані із ресурсним забезпеченням інноваційного розвитку ТОВ «Віба», вирішення яких дозволить поліпшити діяльність корпорації в цілому. Представимо їх у вигляді таблиці 2.14.

Таблиця 2.15.

**Проблеми ресурсного забезпечення, що стримують інноваційний
розвиток підприємства ТОВ «Віба»**

Група показника	Проблема
Матеріально-технічна група ресурсного забезпечення	Значна ресурсна витратність, неефективність розподілу ресурсів, висока вартість матеріальних ресурсів у частці витрат підприємства.
Фінансова група ресурсного забезпечення	Нижче нормативного показник ліквідності активів
Трудова група ресурсного забезпечення	Відсутність матеріальних стимулів та умов творчої праці, недостатність міжнародного науково-технічного співробітництва
Інформаційна група ресурсного забезпечення	Відсутність повноцінної інформаційної бази щодо інноваційних проектів, низький рівень аналітично-інформаційної бази підприємства.
Показники інноваційної активності	Низькі значення забезпеченості інноваційним устаткуванням, чисельності персоналу у інноваційній сфері, к-ть реалізації інноваційної продукції.

Отже, з табл. 2.15. наочно видно проблемні групи інноваційного розвитку ТОВ «Віба», що було підтверджено проведеним дослідженням.

Звичайно, кожна із зазначених проблем потребує вирішення, але це має відбуватися поступово і систематично. Необхідно обрати відповідні напрями, що мають найбільший негативний вплив на інноваційний розвиток підприємства і потребує негайного втручання.

Рекомендації щодо вирішення цих проблем наведені у третьому розділі.

Висновки до розділу 2

В даному розділі визначено передумови для ресурсного забезпечення інноваційного розвитку галузі машинобудування в цілому, та, зокрема, ТОВ «Віба».

Оцінивши інноваційну активність підприємств галузі машинобудування, можна зробити висновок, що підприємствам варто підвищувати інноваційну діяльність, яка є на низькому рівні, та впроваджувати відповідні заходи для їх розвитку.

В період досліджуваних років ТОВ «Віба» демонструвала позитивні значення фінансових показників, прибуток постійно зростає і вже у 2018 році був більший на 288 %, ніж у попередньому. Проте, було визначено негативну динаміку щодо основних засобів, коефіцієнти значень говорять про те, що оновлення вдвічі менше, ніж їх знос.

Кадровий склад підприємства стабільний протягом 2016-2018 року, а структура управління – лінійно-функціональна.

Проаналізувавши підприємство ТОВ «Віба» в контексті ресурсного забезпечення інноваційного розвитку, можна зробити висновок, що підприємство володіє можливими ресурсами на достатньому рівні, який зростає, у відповідності з аналізом інтегрального показника. Це підтверджено розрахованим значенням, яке у 2016 році становило 0,76, а вже у 2018 – 0,9.

Згідно аналізу інноваційної активності, видно, що показники недостатньо високі, щоб займати лідерські позиції в інноваційному розвитку. Підприємству варто підвищити свої позиції для досягнення інноваційного розвитку та ефекту від неї.

Тому, для подальшого підвищення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку, було виділено проблеми підприємства, основні з яких, це: значна вага матеріальних витрат у структурі витрат, зниження ефективності використання матеріальних засобів, недостатня інноваційна активність для того, щоб зайняти позицію інноваційного лідера.

РОЗДІЛ 3

ФОРМУВАННЯ НАПРЯМІВ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Організаційно-економічні напрями ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства

Для розроблення напрямів покращення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі було проведено дослідження та аналіз внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на діяльність, проведено оцінку ресурсного забезпечення інноваційного розвитку та виявлено проблеми, що стримують цей розвиток.

На основі наведених даних сформуємо напрями покращення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку. Що стосується підприємств саме машинобудівної галузі, то доцільно: підтримувати високий стратегічний рівень ресурсів, за результатами аналізу віднесених до відповідної категорії; підвищувати стратегічний рівень ресурсів, наближених до попередньої категорії; забезпечити ефективне використання ресурсів із низьким стратегічним рівнем для підтримки ресурсної рівноваги і пошуку нових ресурсних комбінацій для забезпечення сталого інноваційного розвитку галузі.

Щодо покращення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку ТОВ «Віба», то отримавши відповідні показники та виявивши проблеми, сформуємо напрями, що сприятимуть покращенню ресурсного забезпечення інноваційного розвитку досліджуваного підприємства (Табл. 3.1).

Для покращення інноваційного розвитку ТОВ «Віба» важливим є збільшення обсягів виробництва, прибутків та рентабельності продукції, зниження витратних показників, підвищення продуктивності праці. Представимо графічно напрями покращення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку на Рис. 3.1.

Таблиця 3.1.

Напрями покращення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку

ТОВ «Віба»

Напрямок	Сутність	Ефект
Впровадження нового виду продукції	Виготовлення нового виду продукту – електричного термопластавтомату	Висока ефективність лиття, мінімальне енергоспоживання - за рахунок високоефективних серводвигунів, скорочення браку і витрат на сировину - за рахунок високої точності і стабільності процесу лиття; - мінімальні простой - за рахунок простоти конструкції, зручності управління і обслуговування, підвищення
Впровадження ERP-системи	Інтегрована система управління підприємством і виробництвом, що представляє собою єдине сховище даних, яке пов'язує між собою фінансовий облік, процеси збуту, виробництва, планування, управління персоналом, взаємодії з постачальниками і партнерами.	Зниження витрат, підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства, економія оборотних засобів, зменшення заборгованостей, зменшення циклу реалізації, збільшення обороту матеріальних запасів, доступ до інформації, забезпечення доступу до цілей планування та контролю.
Підвищення мотивації праці, стимулювання інноваційних процесів та діяльності	Сукупність мотивів, стимулів чи внутрішніх та зовнішніх чинників, або як процес пошуку особистості до певних дій.	Зменшення плинності кадрів, збільшення інтелектуальної власності, спроможності під-ва до освоєння нової техніки, впровадження інноваційної продукції
Міжнародна науково – технічна співпраця	Обмін науково – технічною інформацією і даними.	Підвищення використання наукових розробок та зростання конкурентоспроможності.

Відповідно до рис. 3.1 пріоритетним напрямом є виготовлення нового виду продукції для підприємства, а саме – електричного термопластавтомату.

В умовах постійно зростаючої конкуренції зростання цін на енергоносії гостро постає питання про вартість накладних витрат і обслуговування устаткування в процесі експлуатації. Технології не стоять на місці, і разом з ними ми отримуємо нові, більш сучасні та економічні термопластавтомати, що відповідають останнім вимогам. Серводвигун був винайдений досить давно і є послідовником звичайного електромотора, але забезпеченого інтелектом. Цим інтелектом є комп'ютерне управління, яке дозволяє з високою точністю задавати

момент, а так само необхідну кількість обертів. Дана система управління дозволяє включати двигун на певний час, а так само управляти швидкістю обертання, що дозволяє використовувати його ккд на 99 %.

Рис. 3.1. Напрями покращення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку та вплив на ТОВ «Віба»

Для багатьох компаній актуальною є тема виготовлення повністю електричних машин. Електричним вважається термопластавтомат, рух в якому здійснюються безпосередньо за допомогою електроприводів без участі гідравліки. Тобто обертання ротора електродвигуна передається безпосередньо до робочого елементу машини за допомогою механічних перетворювачів. В таких литтєвих машинах гідравліка відсутня.

У порівнянні з гідравлічним ТПА, ТПА, оснащений електроприводом має [43]:

- більш низьке енергоспоживання (економія до 60 % електроенергії в порівнянні з гідравлічним ТПА);
- можливість використання електричних ТПА в стерильних приміщеннях - захист прес-форми від масла (медична промисловість). На електричних ТПА

використовується електрична система мастила.

- містять менше функціональних вузлів - регулювання і управління відбувається простіше;
- висока швидкість вприскування і менший час сухого циклу (як наслідок - велика продуктивність)
- низький рівень шуму;
- низька вартість прес-форм;
- забезпечення максимальної продуктивності;
- надійність та ефективність;
- висока точність в лиття дрібних деталей (електроніка, телекомунікації, медицина, годинна і оптична промисловість).

Впровадження виготовлення такого типу машини у корпорації «WITTMANN BATTENFELD» розширить ринки збуту, що дасть змогу підприємству співробітничати із підприємствами фармацевтичної промисловості та підприємствам високоточного будування.

У прагненні максимально автоматизувати і оптимізувати процеси, пов'язані з управлінням зовнішніми і внутрішніми ресурсами підприємств, західні компанії розробляють і впроваджують спеціалізовані системи управління. Існує величезна кількість зарубіжних компаній, що займаються розробкою і впровадженням систем управління на підприємствах різного рівня і різних галузей, однак варто відзначити, що дані системи практично не впроваджуються на підприємствах вітчизняного середнього і малого сегментів бізнесу.

Наступним напрямом покращення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку вважаю доцільним впровадження ERP-системи(від. англ. – «Enterprise Resource Planning» - управління ресурсами підприємства). Нові горизонти бізнесу і нові завдання вимагають частого перегляду бізнес-процесів, а збільшення обсягів накопичуваних даних - нових, більш досконалих засобів управління ними. Система управління підприємством дозволяє топ-менеджменту і власникам бізнесу підвищити конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість компанії, за рахунок оптимізації і стандартизації бізнес-процесів з використанням кращих

світових практик та забезпечення прозорості операційної та фінансової діяльності і застосування ІТ-інструментів. Використання інструментів ERP-системи надає можливість управляти компанією на основі завжди достовірної та актуальної інформації для прийняття зважених рішень.

Відповідно зі словником APICS (American Production and Inventory Control Society), термін ERP-система – це методологія ефективного планування і управління всіма ресурсами підприємства, які необхідні для здійснення продажів, виробництва, закупівель і обліку при виконанні замовлень клієнтів у сферах виробництва, дистрибуції і надання послуг [40].

ERP система - це потужна сучасна технологія, яка може допомогти оптимізувати використання ресурсів підприємства, скоротити витрати, визначити реальну собівартість і, в цілому, змінити спосіб ведення бізнесу. ERP рішення охоплюють безліч бізнес-процесів компанії, складних операцій, що виконуються фронт і бек-офісами: від організації бухгалтерського та податкового обліку, управління складськими запасами, виробництвом, логістикою, людськими ресурсами та розвитком персоналу, до супроводу електронної комерції та управління відносинами з клієнтами або підрядниками (CRM(від. англ. – «Customer relationship management» - управління відносинами з клієнтами)) в тому числі, які необхідно інтегрувати для створення єдиної системи та забезпечити потреби кінцевого користувача. Мету, сутність та ефективність системи представимо у вигляді таблиці (Табл. 3.2).

Головним є наступний функціональний набір ERP-системи [44]:

- ведення конструкторських і технологічних специфікацій, що визначають склад вироблених виробів, а також матеріальні ресурси і операції, необхідні для їх виготовлення;
- формування планів продажів і виробництва;
- планування потреб в матеріалах і комплектуючих výroбах, термінів і обсягів поставок для виконання плану виробництва продукції;

- управління запасами і закупівлями: ведення договорів, реалізація централізованих закупівель, забезпечення обліку і оптимізації складських і цехових запасів;
- планування виробничих потужностей від укрупненого планування до використання окремих верстатів і устаткування;
- оперативне управління фінансами, включаючи складання фінансового плану і здійснення контролю його виконання, фінансовий і управлінський облік;
- управління проектами, включаючи планування етапів і ресурсів, необхідних для їх реалізації.

Таблиця 3.2.

Сутність впровадження ERP - системи

Мета	Принцип	Ефект від застосування
Сприяння потокам інформації між всіма бізнес-функціями всередині підприємства, а також підтримка зв'язків з учасниками бізнес-процесів за допомогою різних видів комунікацій.	Створення єдиного сховища даних, що містить всю корпоративну бізнес-інформацію і забезпечує одночасний доступ до неї будь-якого необхідного числа співробітників підприємства, наділених відповідними повноваженнями.	Підвищення контрольованості всіх складових бізнесу і забезпечення фундаменту подальшого зростання і розвитку компанії. Веде до підвищення прибутку компанії. Дозволяє компанії значно підвищити ефективність діяльності та конкурентоспроможність: прозорість діяльності компанії для керівників і власників бізнесу; можливість приймати виважені управлінські рішення, засновані на точних і актуальних даних; висока швидкість реакції на ринкові зміни за рахунок оперативного управління бізнес-процесами на основі актуальної інформації; можливість планувати і моделювати різні варіанти розвитку компанії; швидке і ефективне рішення оперативних питань управління фінансовими потоками; цикл отримання доходу - від накладної до отримання готівки; план-факт аналіз витрат і контроль відхилень; можливість контролювати реальні витрати, доходи і прибуток; підвищення якості продукції, що випускається; скорочення загальної вартості володіння інформаційними системами.

Складено автором на основі [40], [44]

Вартість ERP-системи значно поступається зростанню прибутку в компанії, яка впровадила цю систему. Але, як і в будь-якій системі, тут є свої недоліки і обмеження, про які необхідно знати, щоб уникнути подальших труднощів.

Основні складності на етапі впровадження ERP-систем виникають з наступних причин: недовіра власників компаній високотехнологічним рішенням, в результаті - слабка підтримка проекту з їх боку, що робить здійснення проекту важким; опір департаментів в наданні конфіденційної інформації зменшує ефективність системи.

Безліч проблем, пов'язаних з функціонуванням ERP, виникають через недостатнє інвестування в навчання персоналу, а також у зв'язку з недоробленістю політики занесення і підтримки актуальності даних в ERP.

Обмеження по даній системі: невеликі компанії не можуть дозволити собі інвестувати достатньо грошей в ERP і навчити всіх співробітників; впровадження є досить дорогим; система може страждати від проблеми «слабкої ланки» - ефективність всієї системи може бути порушена одним департаментом або партнером; проблема сумісності з колишніми системами.

Існує хибна думка, що іноді ERP-систему складно або неможливо адаптувати під документообіг компанії і її специфічні бізнес-процеси. Насправді будь-якому впровадженню ERP-системи передуює етап опису бізнес-процесів компанії, найчастіше пов'язаний з подальшим етапом бізнес-реінжинірингу. По суті ERP-система являє собою віртуальну проекцію компанії.

ERP-системи в найближчому майбутньому стануть невід'ємною частиною системи менеджменту будь-якого підприємства, будь то невелика торгова фірма або транснаціональна корпорація. Вже зараз впровадження ERP-системи є виправданим кроком на шляху підвищення ефективності управління для будь-якої компанії. Для підприємств впровадження комплексних інформаційних систем має безсумнівну вигоду, матиме значний економічний ефект, а також дозволить суттєво підвищити інвестиційну привабливість компанії.

Для ефективного здійснення інноваційного розвитку та описаних проектів, на підприємстві повинна бути впроваджена ефективна система мотивації

співробітників. Представимо у вигляді таблиці 3.3 запропоновані заходи мотивації, що стосуються нововведень, та матимуть вплив на інноваційний розвиток.

Таблиця 3.3.

Основні напрямки стимулювання персоналу по розробці і впровадженні нововведень на підприємстві

Група співробітників	Мета	Зміст заходів, що забезпечують	
		моральне стимулювання	матеріальне стимулювання
Співробітники науково-дослідних і конструкторських підрозділів	Забезпечити творчу активність	Участь в конференціях, спільних поїздках, які, з одного боку, - наукові, а з іншого - творчі	Премії за участь в конференціях. Додаткові виплати на поїздки
	Запобігти можливості опору змінам, пропонованим іншими співробітниками	Підготовка співробітників до нововведень, опитування, виявлення їх думки	Додаткові бонуси співробітникам, які розробляють заходи з підготовки працівників до нововведень
ІТП і робітники виробничих підрозділів, що беруть участь у створенні нововведень	Забезпечити творчу активність	Участь в наукових конференціях, виставках, презентаціях, «круглих столах»	Премії за розробку нововведень
	Запобігти можливості опору змінам, пропонованим іншими співробітниками	Своєчасне ознайомлення з нововведеннями і підготовка до них	Надбавки до заробітної плати за підготовку програми щодо запобігання опорів змін
Виробничий персонал, який не приймає участі в створенні нововведень	Подолання опору змінам	Своєчасне ознайомлення зі змінами, виявлення думок з приводу цих змін	Надбавки до заробітної плати за підготовку програми щодо запобігання опорів змін

Із наведених даних створено напрями покращення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства та детально описано суть кожного із запропонованих впроваджень. Наступним важливим кроком є встановлення економічного ефекту від їх реалізації.

3.2 Економічне обґрунтування доцільності реалізації запропонованих заходів

Для проведення оцінки ефективності впровадження запропонованих напрямів, перш за все, проведемо оцінку ефективності від виготовлення та реалізації електричного термопластавтомату. Для цього необхідно створення відповідних потужностей. Технологія виробництва досить складна, для цього потрібне спеціальне обладнання. Для розробки електричних термопластавтоматів передбачається використовувати наявний на підприємстві виробничий корпус. Планується закупівля додаткового обладнання для виконання програми випуску. Витрати на закупівлю, доставку і монтаж обладнання наведені в табл. 3.4.

Таблиця 3.4.

Витрати на обладнання для виробництва термопластавтомату

Найменування витрат	Вартість, тис. грн.
Вартість обладнання	1200
Доставка	150
Монтаж	75
Всього	1425

З таблиці очевидно, що витрати на покупку, доставку та монтаж обладнання складають 1425 тис. грн..

Ще однією частиною інвестиційних витрат є витрати на дозволи, погодження та ліцензування діяльності, розробка технічних умов. Сума витрат на оформлення необхідних документів приблизно становитиме 10 тис. грн..

Проведемо розрахунок суми витрат на матеріали і комплектуючі, наведемо їх в табл 3.5.

Згідно з розрахованими нижче даними, витрати на матеріали і комплектуючі на один термопластавтомат складуть 300 тис. грн..

Далі розрахуємо витрати на кадрове забезпечення технологічного процесу. Для обслуговування технологічного обладнання з виробництва термопластавтоматів необхідно 8 осіб (Табл. 3.6).

Таблиця 3.5.

Норма витрат основних матеріалів і комплектуючих на 1 термопластавтомат

Найменування деталі	Вартість, грн.
Матеріальний циліндр в зборі 3127	27000
Сопло в зборі ДЕ 3127	4500
Комплект осей і втулок	15500
Шнек ДЕ 3127	8500
Наконечник 3127	2500
Мундштук 3127	1500
Шток на замикання ДЕ 3127	4500
Шток на уприскування ДЕ 3127	4500
Дробарка РС-300 ø8мм	65000
Нагрівач кільцевої D 105x123 230V 1500W	2500
Пневмоциліндри видування	90000
Контролер температури	3750
Лист х / к БТ-ПН-О-4х600х2000	3075
інше	64175
Разом	300000

У таблиці 3.6 вказано кадрове забезпечення для обслуговування технологічного обладнання. Проектом передбачається двозмінний робочий день для основного виробництва, тривалість зміни 8 годин, фактичний фонд робочого часу в рік 340 днів.

Таблиця 3.6.

Кадрове забезпечення для обслуговування технологічного обладнання

Посада	Кількість	Ставка	Сума, грн./міс.
Робітники-верстатники	3	13000	39000
Робітники-збірники	2	15000	30000
Робітники з обслуговування та налагодження обладнання	2	17000	34000
Технолог	1	18000	18000
Разом	8		121000

Як видно з таблиці 3.5 фонд оплати праці складе 121 тис. грн. на місяць. Необхідно провести розрахунок витрат на електроенергію за проектом для визначення собівартості продукції.

Середнє споживання електроенергії складає 100 кВт / год. За умови 8-годинного робочого дня і 24 робочих днів в місяць, при вартості 1.5 грн. за 1 кВт, витрати на електроенергію становитимуть 28, 8 тис. грн. у місяць.

Наступним завдання є визначення ціни товару та складників, що до неї входять. До складу ціни виробу входять наступні елементи витрат:

1. Матеріали.
2. Основна заробітна плата.
3. ЄСВ.
4. Непрямі витрати.
5. Позавиробничі витрати.

Сума перших 4 пунктів дає виробничу собівартість виробу. Комерційна собівартість моделі являє собою суму виробничої собівартості і позавиробничих витрат. Калькуляцію фіксованої ціни на виготовлення 1 термопластавтомата показано в табл. 3.7.

Таблиця 3.7.

Калькуляція фіксованої ціни на виготовлення 1 термопластавтомату

№ п/п	Найменування показника	Сума, грн.
1	Матеріали	300000
2	Основна заробітна плата	4840
3	ЄСВ	871,2
4	Непрямі витрати	14400
5	виробнича собівартість	320111,1
6	Позавиробничі витрати	4023
7	Повна собівартість продукції	324134,2
8	Націнка(10%)	32413,42
10	Ціна	356547,62

Проектом передбачено виготовлення 25 термопластавтоматів щороку, термін проекту – 3 роки. Відобразимо план виробництва у таблиці 3.8.

Таблиця 3.8.

План виробництва на рік

Очікуваний об'єм продажів, шт.	25
Ціна продажів, грн.	356547,62
Виручка від продажів, грн.	8913690,5

Залежно від основних принципів оцінювання ефективності інвестиційних проектів використовується ряд методів.

До методів, в яких використовується дисконтування відносять:

- метод розрахунку чистого приведенного доходу (NPV);
- метод визначення індексу рентабельності інвестицій (PI);
- термін окупності (PP).

Після всіх отриманих необхідних значень, розрахуємо чистий приведений

дохід реалізації (Табл. 3.9). Ставку дисконтування приймемо за 30 %.

Таблиця 3.9.

**Розрахунок NPV для проекту виготовлення електричних
термопластавтоматів**

Рік	Доходи, тис. грн.	Витрати, тис. грн.	Чистий грошовий потік, тис. грн.	Дисконтний множник	Дисконтований грошовий потік, тис. грн.
				i = 30 %	
1	2	3	4 = 3-2	5	6 = 4*5
2019	0.00	13291	-13291	1.00	-13291
2020	8897,8505		8897,8505	0.77	6842,447
2021	8897,8505		8897,8505	0.583	5187,446
2022	8897,8505		8897,8505	0.445	3959,543
Чиста приведена вартість					2698,437

Проект прибутковий, оскільки $NPV > 0$.

Період окупності розраховується як відношення первісних інвестицій до річного грошового потоку:

$$PP = \frac{13291000}{8897850} = 1,49$$

Тобто термін окупності проекту становить близько 1 року і 6 місяців.

Одним із способів використання концепції приведеної вартості до аналізу інвестиційних проектів є визначення індексу прибутковості. РІ визначає, який дохід отримає інвестор на одну умовну грошову одиницю та показує запас фінансової міцності проекту. Якщо $PI > 1$, то проект ефективний.

З огляду на те, що інвестиційний проект вартий уваги, якщо індекс прибутковості більше 1, розрахуємо цей показник.

$$PI = 15989437,35/13291000 = 1,20$$

Згідно з одержаних результатів індекс прибутковості за проектом становить 1,20, тому проект вважається ефективним.

Представимо результати всіх розрахунків у вигляді табл. 3.10.

Таблиця 3.10.

**Результати оцінки ефективності впровадження електричних
термопластавтоматів**

Показник	Методика розрахунку	Значення	Критерій ефективності
NPV	$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+R)^t}$ <p>де n, t - кількість часових періодів, CF - грошовий потік (Cash Flow), R - вартість капіталу (ставка дисконтування, Rate).</p>	2698, 437 тис. грн.	> 0
PP	$PP = \frac{IC}{CF}$ <p>де PP – період окупності; CF – величина грошового потоку; IC – первісна інвестиція.</p>	1 рік, 6 місяців	< 5 р.
PI	$PI = \sum \frac{Pk}{(1+i)^n} \div IC$ <p>де PI – індекс прибутковості; Pk – чистий грошовий потік; i – норма дисконтування; n – роки реалізації інноваційно-інвестиційного проекту; IC – загальний обсяг інвестицій по проекту.</p>	1,20	> 1

Виходячи з розрахованих показників можна зробити висновок, що запропонований проект є ефективним і має низький рівень ризику. Так як індекс рентабельності інвестицій перевищує 1, а термін окупності менше 1 року, можна вважати проект доцільним до впровадження на ТОВ «Віба».

Проведемо оцінку наступного напрямку, а саме впровадження ERP – системи. Спершу проведемо аналіз витрат, що потрібні будуть для впровадження ERP-системи.

До складу витрат включено:

- вартість устаткування та програмного забезпечення, до якого входять витрати на закупівлю, ліцензію, амортизацію та комплектуючі;
- управлінські витрати і витрати на персонал, де враховано заробітну плату за категоріями, відрахування ЄСВ, витрати на навчання ІТ-персоналу, обслуговування техніки;

- витрати на розвиток, до яких включено оплату послуг консультацій та сервісних організацій;
- загальні витрати на зв'язок, до яких включено витрати на оренду ліній і каналів зв'язку, на інтернет, вартість корпоративних мереж передачі даних;
- вартість діяльності користувачів у зв'язку з наявністю ПК.

Загальні витрати на впровадження ERP –системи представимо у таблиці 3.10.

Таблиця 3.11.

Витрати на впровадження ERP –системи на ТОВ «Віба», тис. грн.

Клас витрат	Сума
Загальна річна вартість устаткування та програмного забезпечення	1800
Усього управлінських витрат і витрат на персонал на рік	1790
Всього щорічні витрати на розвиток	730
Загальні витрати на зв'язок	350
Загальна річна вартість діяльності користувачів у зв'язку з наявністю ПК	863
Всього	5533

Оскільки повернення від інвестицій в ERP систему йде не від самої системи, а від підвищення ефективності бізнес процесів, які вона інтегрує, то не є можливим точно вирахувати можливий дохід. Згідно аналітичних даних та досвіду компаній, збільшення прибутку за рік складає близько 3-5 %, що потім щорічно зростає [40]. Вирахуємо величину можливого доходу, взявши за базовий рік величину прибутку базового 2018 року.

Дохід від впровадження (2020) = $265620 * 0,03 = 7668,6$ тис. грн.

Розрахуємо чистий приведений дохід у перший рік реалізації (Табл. 3.12). Ставку дисконтування приймемо за 30 %.

Визначимо термін окупності проекту:

$$PP = \frac{55330}{7968,6} = 0,69$$

Тобто термін окупності проекту становить близько 8 місяців.

Розрахуємо за формулою індекс прибутковості:

$$PI = 6135,82/55330 = 1,1$$

Згідно з одержаних результатів індекс прибутковості за проектом становить 1,1, тому проект вважається ефективним.

Таблиця 3.12.

Розрахунок NPV проекту впровадження ERP - системи

Рік	Доходи, тис. грн.	Витрати, тис. грн.	Чистий грошовий потік, тис. грн.	Дисконтний множник	Дисконтований грошовий потік, тис. грн.
				$i = 30 \%$	
1	2	3	$4 = 2 - 3$	5	$6 = 4 * 5$
2019	0	5533	-5333	1	-5533
2020	7968.6	0	7968.6	0.77	6135.822
Чиста приведена вартість					602.822

Проект прибутковий, оскільки $NPV > 0$.

Представимо результати всіх розрахунків у вигляді табл. 3.13.

Таблиця 3.13.

Результати оцінки ефективності впровадження ERP –системи

Показник	Значення	Критерій ефективності
NPV	602.822 тис. грн.	> 0
PP	8 місяців	< 5 р.
PI	1,1	> 1

Виходячи з розрахованих показників можна зробити висновок, що запропонований проект є ефективним і має низький рівень ризику. Так як індекс рентабельності інвестицій перевищує 1, а термін окупності менше 1 року, можна вважати проект доцільним до впровадження на ТОВ «Віба».

Також, відмітимо, що за оцінками аналітиків, запровадження ERP-систем призводить до: скорочення складських запасів підприємства на 8-35 %, зростання продуктивності праці на 8-27 %, збільшення кількості виконаних замовлень на 7-20 % [44].

Оскільки дані проекти доцільні для впровадження, розрахуємо їх вплив на ресурсне забезпечення інноваційного розвитку та покажемо на скільки зміняться показники після впровадження запропонованих заходів. Для порівняння за базовий рік візьмемо дані 2018 року. Для початку покажемо таблицю фінансових результатів, на основі яких буде проведено розрахунок прогнозних значень ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства (Табл. 3.14). Кошти для реалізації проектів – це власні кошти підприємства із чистого прибутку.

Таблиця 3.14.

Прогнозований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)**ТОВ «Віба» за 2016-2018 рр., в тис. грн.**

Стаття	Базовий рік	Прогнозний рік
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1264139	1280705,45
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-776984	-777303,53
Валовий: прибуток	487155	503401,91
Інші операційні доходи	14468	14468
Адміністративні витрати	-81919	-81919
Витрати на збут	-82599	-82599
Інші операційні витрати	-42354	-42354
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	294751	310997,91
Інші доходи	31040	31040
Фінансові витрати	-1106	-1106
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	324685	340931,91
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-59065	-61367,74
Чистий фінансовий результат: прибуток	265620	279564,17
Матеріальні затрати	194846	175631,4
Витрати на оплату праці	133784	138624
Відрахування на соціальні заходи	26625	27496,2
Амортизація	87489	89836,4
Інші операційні витрати	166590	196590
Разом	609334	628178

Із таблиці, представленої вище, видно, що чистий прибуток зросте на 16246 тис. грн., проте зросте і собівартість реалізованої продукції на 319, 5 тис. грн..

Із отриманого прогнозного звіту про фінансові результати доступно обчислити вплив на ресурсне забезпечення та здійснити прогноз показників. Представимо обраховані дані у таблиці 3.15. За базований рік візьмемо обчислені раніше дані 2018 року.

Провівши відповідні розрахунки оцінювання ресурсного забезпечення, можна зробити висновок що запропоновані напрями покращення ресурсного забезпечення позитивно вплинуть на інноваційний розвиток.

За показниками матеріально-технічного забезпечення відбудеться зростання матеріаловіддачі на 12 % і, відповідно, зниження матеріаломісткості на 13 %. Видно покращення фондівіддачі на 1 % та зниження матеріальних витрат на 8 %. Щодо забезпеченості фінансовими ресурсами, варто відзначити покращення оборотності активів на 2 %, рентабельності активів та власного капіталу на 5,5 % та 5 %

відповідно. У показниках забезпеченості трудовими ресурсами, варто відмітити зростання продуктивності праці на 2 %. Щодо забезпеченості інформаційними ресурсами, завдяки впровадженню ERP-системи, збільшаться витрати на ВАСУ на 350 %, збільшиться коефіцієнт завантаженості програмного забезпечення на 23% та капіталомісткість ПЗ на 16 %.

Таблиця 3.15.

**Прогнозовані показники оцінювання рівня ресурсного забезпечення
інноваційного розвитку ТОВ «Віба» після впровадження заходів**

Показник	Значення		Прогнозний/Базовий	
	Базовий рік	Прогнозний рік	ΔX	$T', \%$
Показники оцінювання рівня забезпечення матеріально-технічними ресурсами				
Матеріаловіддача	6,49	7,29	0,80	12,33
Матеріаломісткість	0,15	0,13	-0,02	-13,33
Фондовіддача	3,3	3,33	0,03	0,91
Питома вага матеріальних витрат в операційних витратах	32,09	29,65	-2,44	-7,60
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,53	0,53	0,00	0,00
Показники оцінювання рівня забезпечення фінансовими ресурсами				
Коефіцієнт автономії	0,48	0,50	0,02	4,17
Коефіцієнт оборотності активів	1,19	1,21	0,02	1,52
Рентабельність активів	0,25	0,26	0,01	5,49
Рентабельність власного капіталу	0,52	0,55	0,03	4,93
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,09	1,09	0,00	0,00
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,56	0,56	0,00	0,00
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,07	0,07	0,00	-1,43
Показники оцінювання рівня забезпечення трудовими ресурсами				
Продуктивність праці (у вартісному виразі)	2847,16	2884,47	37,31	1,31
Фондоозброєність	861,79	861,79	0,00	0,00
Коефіцієнт плинності кадрів	0,07	0,07	0,00	0,00
Показники оцінювання рівня забезпечення інформаційними ресурсами				
Частка витрат на відділ автоматизованих систем управління (ВАСУ) в собівартості продукції	0,001	0,01	0,01	350,00
Коефіцієнт завантаженості програмного забезпечення	1,12	1,12	0,21	23,35
Капіталомісткість програмного забезпечення одного ПК	150,30	150,30	21,36	16,57

Для того, щоб оцінити розвиток інноваційної діяльності від впровадження заходів, проведемо прогноз показників рівня інноваційної активності підприємства (Табл. 3.16)

Таблиця 3.16.

Розрахунок прогнозних значень інноваційної активності підприємства

Показник	Значення		Прогнозний/Базовий	
	Базовий рік	Прогнозний рік	ΔX	T', %
1.Коефіцієнт забезпеченості інтелектуальною власністю, Ків	0.04	0.10	0.06	150.00
2.Коефіцієнт кваліфікації персоналу, зайнятого в інноваційній сфері, Кпер	0.07	0.11	0.04	57.14
3.Коефіцієнт забезпеченості устаткуванням, необхідним для інноваційної сфери, Кзу	0.23	0.35	0.12	52.17
4.Коефіцієнт освоєння нової техніки, Кнт	0.20	0.25	0.05	25.00
5. Коефіцієнт освоєння нової продукції, Кнп	0.15	0.25	0.10	66.67
6.Коефіцієнт інноваційного зростання, Кіз	0.42	0.50	0.08	19.05

При розрахунку прогнозованих значень було враховано збільшення персоналу, що займається інноваційною діяльністю, вартості введення інноваційного устаткування, вартість виготовлення нового виду продукції.

Із даних можна зробити висновок, що відбувається зростання за всіма показниками від 20 % до 150 %, що свідчить про сталий інноваційний розвиток при впровадженні запропонованих заходів ресурсного забезпечення.

Висновки до розділу 3

В даному розділі було представлено напрями покращення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку та визначено, що підприємству необхідно дотримуватись заходів – впровадження нового виду продукції – електричного термопластавтомату; встановлення нового програмного забезпечення - ERP–системи управління ресурсами; стимулювання інноваційної активності працівників та міжнародна науково-технічна співпраця.

Дані заходи були представлені у вигляді проектів, було прораховано витрати на їх реалізацію та ефективність від впровадження. Щодо реалізації нового типу продукції - ТПА, то прибуток після 3 років становитиме 2698437.35 гривень, а термін окупності приблизно 1 рік і 6 місяців. Чиста приведена вартість проекту впровадження ERP – системи становить 602822 гривень, а термін окупності близько 8 місяців. Тому дані проекти варто прийняти.

Після розрахунків доцільності впровадження, було розраховано прогнозні значення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку, а також прогнозні показники активності підприємства. За показниками прослідковано, що реалізація проектів призведе до збільшення матеріаловіддачі, відповідно зниження матеріаломісткості, зниження матеріальних затрат, збільшення рентабельності активів та власного капіталу, зросте продуктивність праці, капіталомісткість та завантаженість ПК, підвищаться коефіцієнти інноваційної активності підприємства. Зростання всіх цих показників сприяє інноваційному розвитку підприємства та його функціонуванню.

Таким чином, інноваційний розвиток залежить від наявності ресурсів та їх характеристик. Наявні у підприємства ресурси варто спрямовувати у проекти, що сприятимуть його розвитку.

ВИСНОВКИ

У першому розділі дипломної роботи на здобуття ступеня бакалавра було досліджено теоретичні аспекти ресурсного забезпечення інноваційного розвитку, виявлено сутність інновацій та інноваційної діяльності та їх вплив на організацію. Також розглянуто групи ресурсів інноваційного розвитку.

Було виявлено, що інновації виступають головною складовою процесу інноваційного розвитку підприємства, а інноваційна діяльність є такою, що спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок для розширення та відновлення номенклатури і поліпшення якості продукції, (товарів, послуг), що випускається, удосконалення технології їхнього виготовлення з наступним упровадженням і ефективною реалізацією на внутрішньому та закордонному ринках (це стосується також інноваційно-інвестиційної діяльності).

Проаналізувавши трактування «інноваційного розвитку» було встановлено, що це вдосконалення системи (об'єкта) на основі будь-яких інновацій. Також відзначено, що способи і масштаби вирішення конкретних завдань інноваційного розвитку визначаються ресурсними можливостями самої організації.

Під ресурсним забезпеченням інноваційного розвитку розуміється сукупна вимога в ресурсах незалежно від наявності їх у підприємства. Було наведено класифікацію видів ресурсів, та визначено групи для оцінювання забезпечення інноваційного розвитку за запропонованим методом О. Шаманської– це показники матеріально-технічного, фінансового, трудового та інформаційного забезпечення.

У другому розділі було проведено аналіз машинобудівної галузі та діяльності підприємства ТОВ «Віба».

Згідно аналізу реалізованої продукції галузі, найбільшу частку – 45 % займає виготовлення транспортних засобів та устаткування. Також визначені частки підприємств машинобудування, що впроваджували інновації впродовж 6-х років (з 2014 по 2016), за типами інновацій та за видами діяльності. У 2018 році кількість

інноваційно-активних підприємств машинобудування склала 453 одиниці, що більше ніж у 2017 році на 28 одиниць і порівняно з 2016 роком на 41 одиницю.

Після аналізу ресурсного забезпечення за основними видами – фінансовими, трудовими, матеріальними та інформаційними, визначено проблеми, головні з яких: нестабільність політичної та економічної ситуації в країні, значний фізичний та моральний знос матеріально-технічного забезпечення підприємств, низька рентабельність та висока частка збиткових підприємств, недостатня увага до використання у виробництві ресурсозберігаючих та маловідходних технологій, брак інвестицій та фінансування, витрачання фінансових ресурсів не на власні розробки, а на купівлю вже готового обладнання машин та програмного забезпечення та низький рівень застосування сучасних інформаційних систем та технологій.

У дослідженні ТОВ «Віба», що є частиною великої корпорації «WITTMANN BATTENFELD», показано лінійно-функціональну структуру підприємства. Було проаналізовано фінансово-економічний стан підприємства та виявлено, що підприємство з 2016 р. до 2018 р. підвищило свої прибутки на понад 197 млн. грн, проте зростала і собівартість продукції на близько 350 млн. грн. Із розрахунків встановлено, що найбільшу частку в структурі операційних витрат за досліджуваний період становлять матеріальні витрати, близько 32.09 % у 2018 році, а в абсолютному виразі 194846 тис. грн.

Згідно методики оцінки показників ресурсного забезпечення інноваційного розвитку за Шаманською О.І проведено розрахунки окремо за ресурсними групами та за загальним інтегральним показником. У 2016 році значення становило 0,76, у 2017 – 0,78, а у 2018 – 0,90 за проміжком від 0 до 1. Отже, прослідковується позитивна тенденція до підвищення рівня ресурсного забезпечення, яке може бути використане при інноваційній діяльності підприємства та сприяти його розвитку.

Для того, щоб виявити рівень інноваційного розвитку підприємства, було здійснено розрахунок коефіцієнтів інноваційної активності в динаміці за 2016-2018 роки. Значення варіюються від 0,04 до 0,41, що свідчить про необхідність підвищення інноваційності ТОВ «Віба» та займання лідерських позицій.

Наступним кроком було виявлення проблем, що стримують підвищення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства, на основі проведених оцінок. Відмічено високу ресурсозатратність, низьку інноваційну активність, відсутність інформаційної бази щодо інноваційних проектів, відсутність стимулювання інноваційної праці.

У 3 розділі було визначено організаційно-економічні напрями покращення ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства ТОВ «Віба». Основними є впровадження нового виду продукції – електричного термопластавтомату та застосування на підприємстві ERP-системи. Не менш важливими заходами є встановлення мотиваційних стимулів для підвищення інноваційного розвитку та міжнародне науково-технічне співробітництво.

За даними проектами було визначено і пораховано всі необхідні витрати на встановлення, реалізацію, сировинні затрати, витрати на оплату праці та інші. Для реалізації проекту виготовлення електричних термопластавтоматів на 3 роки необхідно 13291000 гривень; для застосування ERP-системи 5533000 гривень. За обома проектами пораховано чисту приведену вартість, яка доводить ефективність та доцільність від їх впровадження.

Для визначення впливу проектів на ресурсне забезпечення інноваційного розвитку було прораховано прогностичні показники оцінки за Шуманською О.І та показники інноваційної активності. В ході аналізу виявлено покращення проблемних показників, зокрема підвищення матеріаловіддачі, зниження частки матеріальних витрат, покращення показників рентабельності, продуктивності. Прогностичні значення зростаюче також вплинули і на показники інноваційної активності, що свідчить про можливий розвиток підприємства.

Тож, проаналізувавши підприємство ТОВ «Віба» в контексті ресурсного забезпечення інноваційного розвитку, можна зробити висновок, що підприємство має достатньо можливостей для інноваційного розвитку, проте майже не використовує їх. Тому запропоновані проекти впровадження є актуальним. Вони оптимізують процеси підприємства, налагодять роботу, підвищать продуктивність праці, знизять витрати часу, сировини та коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Витвицька О.Д. Механізм реалізації мотивацій інноваційного підприємництва : монографія. Київ: Аграр Медіа Груп, 2010. 320 с.
2. Водачек Л. Стратегия управления инновациями на предприятии. 1989. 167 с.
3. Гвишиани Д.М. Диалектико-материалистические основания системных исследований. Диалектика и системный анализ. Москва : Наука, 1986. 223 с.
4. Горелов Д.О. Стратегія підприємства. Харків: ХНАДУ, 2010. 133 с.
5. Груба Г.І. Розвиток інноваційної діяльності в Україні : теорія, методологія, стратегія державної політики: монографія. Київ: ДКС центр, 2009. 363 с.
6. Данилишин Б. М. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми, перспективи: монографія. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2007. 308 с.
7. Егорова М.В. Формирование и функционирование региональной инновационной системы: монография. Казань : КГТУ, 2007. 295 с.
8. Завлин П.Н. Инновационная деятельность в условиях рынка. С.-Пб: 1994. 252 с.
9. Ілляшенко С.М. Формування ринку екологічних інновацій: економічні основи управління : монографія. Суми: Університетська книга, 2002. 250 с.
10. Каракай Ю.В. Маркетинг інноваційних товарів: монографія. Київ: КНЕУ, 2005. 226 с.
11. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2003. 504 с.
12. Менш Г. Основы организационного проектирования. Москва: 2002. 512 с.
13. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. Київ: Лібра, 2002. 472 с.
14. Покотилова В.І. Управління інноваційною діяльністю в аграрному виробництві: монографія. Київ: Ін-т аграр. економіки, 2008. 303 с.
15. Платонов В. В. Стратегия ресурсного обеспечения инновационной деятельности. Монография. С. Пб.: СПбГУЭФ, 1999. 172 с.

16. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент. С.-Пб.: Питер, 2002. 400 с.
17. Харів П.С. Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств регіону : монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2003. 184 с.
18. Д.О. Горелов. Стратегія підприємства. Харків: ХНАДУ, 2010. 133 с.
19. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития: исследование предпринимательской прибыли, капитала и цикла конъюнктуры. Москва: Прогресс, 1982. 453 с.
20. Timmons J. A. New venture creation: entrepreneurship for the 21st century / Jeffry A. Timmons, Stephen Spinelli. – McGraw-Hill/Irwin, 2004. 700 p
21. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел].– К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с. 303.
22. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 36 // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – 266 с.
23. Ареф'єва О.В. Економічні засади формування потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. №7(85). С. 71–76.
24. Виноградов О.А. Методи аналізу конкурентоспроможності впровадження інновацій на засадах маркетингу. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. № 1. С. 65-73.
25. Ганзенко А.А. Удосконалення інноваційно-інвестиційного забезпечення виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств регіону. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету, Серія «Економічні науки»*. 2010. Вип. 25, ч. 3, т. 2. С. 207-212.
26. Говоруха Ж.А. Теоретичні підходи до визначення поняття «інновація» / Ж.А. Говоруха // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – К. : НУХТ, 2010. – № 35. –С. 43-46.
27. Гура В.Л. Інноваційний потенціал підприємства як невід'ємна складова конкурентоспроможного потенціалу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2008. № 3, Т. 1. С. 187-191.
28. Денисенко М.П. Стратегічна місія інноваційної діяльності та шляхи її

активізації в Україні. *Проблеми науки*. 2007. № 6. С. 10-16.

29. Дорошко О.О. Особливості інноваційного розвитку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 5. С. 21-24.

30. Курнышева Й. Инвестирование инновационного развития. *Экономист*. 1994. № 10. С. 187.

31. Федоренко В.Г. Інноваційна і інвестиційна стратегія України. *Економіка та держава*. 2003. № 8. С. 16-27.

32. Фецович Т. Аналіз формування інноваційної стратегії розвитку підприємства. *Українська наука : минуле, сучасне, майбутнє*. 2010. № 14-15. С. 296-303.

33. Чернобай Л. Інноваційна діяльність підприємств : сутнісна характеристика та проблеми її активізування. *Демократичне врядування*. 2012. № 10. С. 27-34.

34. Чупир О. М. Тенденції розвитку машинобудівного комплексу України: сучасний стан і перспективи. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. № 43. с. 31-38.

35. Шубалий О.М. Тенденції та закономірності розвитку інноваційної діяльності у харчовій промисловості України. *Формування ринкових відносин в Україні : Збірник наукових праць*. 2007. Вип. 2. С. 55-61.

36. Юрин С.В. Ресурсное обеспечение национальной инновационной системы. *Креативная экономика*. 2010. № 7 (43). С. 28-33.

37. Granstrand O., Alange S. The Evolution of corporate entrepreneurship in Swedish industry – was Schumpeter wrong. *Journal of Evolutionary Economics*. 1995, 5, pp. 133-156

38. Конспект лекцій з дисципліни Інвестування – Васильєв О В, Богдан Н.М. URL: http://semestr.com.ua/book_428.html (дата звернення: 06.04.2019).

39. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.org.ua>. (дата звернення: 17.03.2019).

40. ВПРОВАДЖЕННЯ ERP-СИСТЕМ. URL: <http://innoware.com/uk/services/vprovadzenna> (дата звернення: 19.03.2019).

41. О. І. Шаманська. Сучасні підходи до оцінювання ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства. Електронний журнал «Ефективна економіка» . URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1860> (дата звернення: 13.03.2019).
42. Офіційний сайт «WITTMANN BATTENFELD». URL: https://www.wittmann-group.com/ru_ru.html (дата звернення: 13.02.2019).
43. Аналіз ринку машинобудування України. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/Analiz-rynka-mashinostroeniia-Ukrainy-2017-god>
44. Еrp-система (планування ресурсів підприємства. URL: <https://studfiles.net/preview/5429919/page:3/> (дата звернення: 15.03.2019).
45. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АРІФРУ). URL: <https://smida.gov.ua/> (дата звернення: 27.02.2019).

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «Віба» за 2016-2018 рр., в тис. грн.

Актив	Код рядка	2016	2017	2018
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	17357	20817	17337
первісна вартість	1001	18967	23947	24201
накопичена амортизація	1002	1610	3130	6864
Незавершені капітальні інвестиції	1005	126870	54572	65976
Основні засоби:	1010	221019	323596	382633
первісна вартість	1011	412812	584681	727473
знос	1012	191793	261085	344840
інші фінансові інвестиції	1035	195	195	195
Усього за розділом I	1095	365441	399180	466141
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	188211	306824	289805
Виробничі запаси	1101	92459	174557	173601
Незавершене виробництво	1102	68525	67172	74914
Готова продукція	1103	12176	17169	25816
Товари	1104	15051	47926	15474
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11791	76782	180523
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	40010	39254	70238
за виданими авансами				
з бюджетом	1135	22	12245	5388
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2566	2749	4395
Гроші та їх еквіваленти	1165	25289	44136	37581
Витрати майбутніх періодів	1170	4725	4583	4583
Усього за розділом II	1195	272614	486573	592513
Баланс	1300	638055	885753	1058654
Пасив	Код рядка	2016	2017	2018
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	4371	4371	4371
Резервний капітал	1415	3558	3558	3558
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	186872	252758	504417
Усього за розділом I	1495	194801	260687	512346
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Довгострокові кредити банків	1510	48001	27191	
Цільове фінансування	1525	0	915	915
Усього за розділом II	1595	48001	28106	915

1	2	3	4	5
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Векселі видані	1605	5307	3707	3707
за товари, роботи, послуги	1615	265498	319165	383001
за розрахунками з бюджетом	1620	8142	2793	5729
за у тому числі з податку на прибуток	1621	7424	1575	4323
за розрахунками зі страхування	1625	1478	1002	1526
за розрахунками з оплати праці	1630	3398	4742	6340
за одержаними авансами	1635	110909	264708	126578
за розрахунками з учасниками	1640	116	116	
Поточні забезпечення	1660	0	0	1351
Інші поточні зобов'язання	1690	405	727	17161
Усього за розділом III	1695	395253	596960	545393
Баланс	1900	638055	885753	1058654

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

ТОВ «Віба» за 2016-2018 рр., в тис. грн.

Стаття	Код рядка	2016	2017	2018
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	634019	673739	1264139
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-366597	- 427308	-776984
Валовий: прибуток	2090	267422	246431	487155
Інші операційні доходи	2120	1954	4179	14468
Адміністративні витрати	2130	-43117	-59576	-81919
Витрати на збут	2150	-26723	-32921	-82599
Інші операційні витрати	2180	-113201	-66824	-42354
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	86335	91289	294751
Інші доходи	2240	0		31040
Фінансові витрати	2250	-7144	-5132	-1106
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	79191	86157	324685
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-14696	-17771	-59065
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	64495	68386	265620
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	64495	68386	265620
Матеріальні затрати	2500	46363	143867	194846
Витрати на оплату праці	2505	58208	80974	133784
Відрахування на соціальні заходи	2510	21798	16821	26625
Амортизація	2515	47494	70812	87489
Інші операційні витрати	2520	149995	134823	166590
Разом	2550	323858	447297	609334